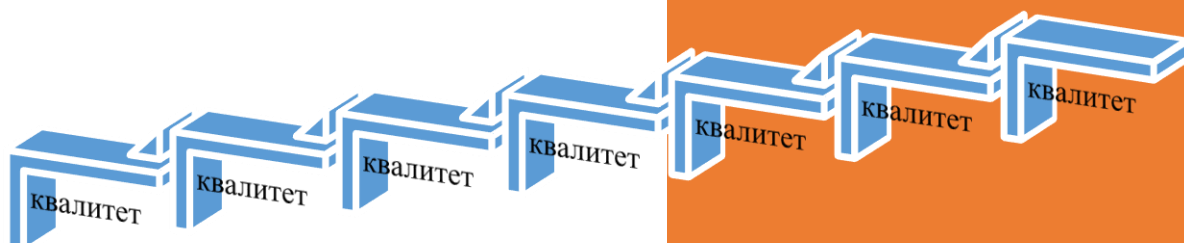

РЕПУБЛИЧКИ ПЕДАГОШКИ ЗАВОД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

АНАЛИЗА СПОЉАШЊЕГ ВРЕДНОВАЊА КВАЛИТЕТА РАДА СРЕДЊИХ ШКОЛА У ШКОЛСКОЈ 2022/2023. ГОДИНИ

Децембар 2023. године

РЕПУБЛИЧКИ ПЕДАГОШКИ ЗАВОД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

АНАЛИЗА СПОЉАШЊЕГ ВРЕДНОВАЊА КВАЛИТЕТА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА СРЕДЊИХ ШКОЛА РЕАЛИЗОВАНИХ У ШКОЛСКОЈ 2022/23. ГОДИНИ

Слађана Танасић, директор Републичког педагошког завода

Зоран Богдановић, начелник Одјељења за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Милица Марјановић, начелник Одјељења за средње образовање и васпитање

Анализу припремили:

Милица Тителски, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Татјана Богдановић, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Александра Станковић, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Жарко Ђаћић, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Смиљана Антонић, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Силва Добраш, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Александра Пухалић, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Аријана Жујић, инспектор-просвјетни савјетник за вредновање квалитета васпитно-образовног рада

Техничко уређење

Владимир Радојчић, виши сарадник за информатику

САДРЖАЈ:

УВОД.....	4
Вредновање у циљу осигурања квалитета васпитног и образовног рада.....	4
ОПШТИ ДИО.....	6
Циљ	6
Сврха.....	6
Задаци	6
РЕАЛИЗАЦИЈА ЗАДАТАКА.....	6
1. Архива извјештаја.....	6
2. План рада	6
3. Статистички показатељи.....	6
УПОРЕДНА АНАЛИЗА ПРОЦЈЕНА НИВОА КВАЛИТЕТА САМОВРЕДНОВАЊА И СПОЉАШЊЕГ ВРЕДНОВАЊА СРЕДЊИХ ШКОЛА У ШКОЛСКОЈ 2022/23. ГОДИНИ	10
УПОРЕДНА АНАЛИЗА ПРОЦЈЕНА НИВОА КВАЛИТЕТАСАМОВРЕДНОВАЊА И СПОЉАШЊЕГ ВРЕДНОВАЊА СРЕДЊИХ ШКОЛА ПРОВЕДЕНИХ У ПРОЉЕЋЕ 2022. И ШКОЛСКОЈ 2022/23. ГОДИНИ	18
4. СЕГМЕНТАРНЕ АНАЛИЗЕ ПО СТАНДАРДИМА.....	26
Стандард 1: Управљање и руковођење установом	26
Стандард 2: Учење и поучавање.....	29
Стандард 3: Учење и поучавање.....	32
Стандард 4: Подршка ученицима	36
Стандард 5: Организација и садржај наставних планова и програма	40
Стандард 6: Људски, материјални и ресурси унутар школе	43
Стандард 7: Системи и процедуре осигурања квалитета.....	46
5. Закључци.....	50
6. Наредни кораци	52

УВОД

Концепт осигурања квалитета, који је настао у привреди у првој половини прошлог вијека, проширио се и на друга подручја живота што укључује и образовање у којем се, као системски приступ, развијао у другој половини прошлог вијека. Промјене у друштву условљавају креирање нових, савремених образовних политика усмјерених према унапређењу и даљем развоју како би се реализовали циљеви и сврха образовања. У основи друштвеног и економског развоја једне државе је квалитет њених људских ресурса који произилазе из квалитетног и ефикасног образовног система. Осигурање квалитета у образовању представља обавезу али и одговорност према ученицима, наставницима, родитељима и друштву у цјелини.

Осигурање квалитета се врши примјеном прописане методологије. Осигурање квалитета представља систем и процедуре које се примјењују да би се постигао, одржао или побољшао квалитет појединачних области а које се ослањају на процес вредновања. Вредновање је процес системске и критичке анализе дефинисаног сегмента вредновања, који укључује прикупљање релевантних података и материјала о раду, резултатима и успјеху рада и резултира препорукама за побољшање и унапређење рада. Самовредновање и спољашње вредновање квалитета рада, као елементи осигурања и вредновања квалитета, су механизми који, путем дефинисаних стандарда, индикатора и процедура, доводе до успостављања, развоја и управљања квалитетом рада школа.

Вредновање у циљу осигурања квалитета васпитног и образовног рада

Школа, као образовна установа, пружа образовне услуге и има кориснике услуга. То су њени ученици, родитељи, али и шира друштвена заједница која од школе очекује да ученицима пружи квалитетно знање, развија вјештине и компетенције, оствари успјешну социјализацију и припрему за живот, било да се ради о даљем образовању или укључењу на тржиште рада. Континуирано побољшање квалитета је начин размишљања али и дјеловања одговорних установа. Стога, оне примјењују принципе управљања квалитетом на начин да користе стандардизоване системе или изграђују своје унутрашње системе. Успостављањем система вредновања квалитета путем самовредновања и спољашњег вредновања рада, обезбјеђује се заједничка одговорност на праћењу, контроли и осигурању квалитета рада школе.

Провођење самовредновања представља значајан сегмент осигурања квалитета које путем сагледавања остварених резултата, јачих и слабијих области рада, јача међусобно повјерење и заједничку одговорност запослених. Школа планира активности у сврху унапређења квалитета путем вредновања сопствене праксе и увидом у комплетан живот и рад школе.

Провођење спољашњег вредновања представља додатни сегмент у оквиру осигурања квалитета који се реализује примјеном исте методологије и употребом истог инструмента као и самовредновање. Полазна основа за спољашње вредновање јесте извјештај о реализованом самовредновању квалитета рада школе. Реализацију спољашњег вредновања врши Републички педагошки завод увидом у документацију и материјале школе и друге елементе које је школа навела као показатеље квалитета.

Резултати и подаци добијени самовредновањем и спољашњим вредновањем су вишеструко значајни за школу. С једне стране, они пружају могућност школи да објективније сагледа и процијени постојеће стање, а са друге стране служе као показатељи за планирање даљих корака и активности за будући рад у оквиру побољшања и унапређења квалитета њеног рада.

Закон о средњем образовању и васпитању дефинише:

Члан 155.

(1) У школи се ради унапређења квалитета образовно-васпитног рада спроводи самовредновање и спољашње вредновање рада школе.

(2) На основу резултата вредновања квалитета рада, школа сачињава план за унапређивање квалитета рада у областима дефинисаним стандардима осигурања квалитета рада установе.

(3) Стандарди осигурања квалитета за школе су:

- 1) управљање и руковођење установом,
- 2) подучавање и учење,
- 3) ученичка постигнућа,
- 4) подршка ученицима,
- 5) организација и садржај наставних планова и програма,
- 6) људски, материјални и ресурси унутар школе,
- 7) системи и процеси осигурања квалитета.

(4) План за унапређивање квалитета рада саставни је дио развојног плана школе.

(5) Самовредновање рада врши школа према методологији коју прописује РПЗ.

(6) Спољашње вредновање рада школе врши РПЗ према свом годишњем програму рада.

(извод из Члана 157.)

(1) На основу резултата самовредновања, спољашњег вредновања и провјере постигнућа ученика, школа утврђује приоритете развоја и прави план унапређивања осигурања квалитета образовно-васпитног рада.

(2) План из става 1. овог члана саставни је дио развојног плана школе.

(Службени Гласник Републике Српске, број 41/18, 35/20, 92/20 и 55/23)

ОПШТИ ДИО

Циљ

Циљ аналитичког истраживања је извршити квантитативну и квалитативну анализу процјена нивоа квалитета и препорука које су дефинисане у извјештајима о самовредновању и спољашњем вредновању рада школа како би се добили конкретни показатељи потреба у оквиру унапређења квалитета рада школе.

Сврха

Сврха аналитичког истраживања јесте да се на основу добијених конкретних показатеља тј. препорука о потребама за унапређењем појединих сегмената рада школе, дефинишу, на нивоу цијелог узорка, активности или радње које су најпотребније за унапређење квалитета рада школе и осигурања квалитета у школи.

Задаци

Дефинисани задаци аналитичког истраживања:

1. Прикупити извјештаје о самовредновању и спољашњем вредновању квалитета рада школе реализованих у школској 2022/23. години
2. Направити план рада и подјелу задужења
3. Израдити статистичке показатеље реализованих вредновања
4. Израдити сегментарне анализе препорука по стандардима
5. Известити закључке
6. Дефинисати наредне кораке

РЕАЛИЗАЦИЈА ЗАДАТАКА

1. Архива извјештаја

Током септембра 2023. године, извршено је прикупљање и архивирање извјештаја о самовредновању и спољашњем вредновању квалитета рада средњих школа које су сачинили чланови школских тимова за самовредновање и тимова спољашњих евалуатора.

2. План рада

Креиран је план рада и извршена подјела задужења за израду Анализе проведених спољашњих вредновања. Планом је дефинисано да се активност око израде анализе реализује до краја децембра 2023. године.

3. Статистички показатељи

Годишњим програмом рада Завода за 2022. годину, спољашње вредновање квалитета рада средњих школа је планирано у 15 средњих школа.

У марту мјесецу 2023. године је реализована обука директора и педагога средњих школа за организацију и реализацију процеса самовредновања и спољашњег вредновања квалитета рада школе.

Спољашња вредновања средњих школа су реализована током школске 2022/23. године у ком периоду је реализовано 18 спољашњих вредновања квалитета рада школа. До разлике у броју реализованих вредновања у односу на број школа дефинисаних Програмом Завода је дошло због тога што спољашње вредновање три средње школе из претходног циклуса вредновања није реализовано из објективних разлога.

Током спољашњих вредновања рада школа, реализовано је:

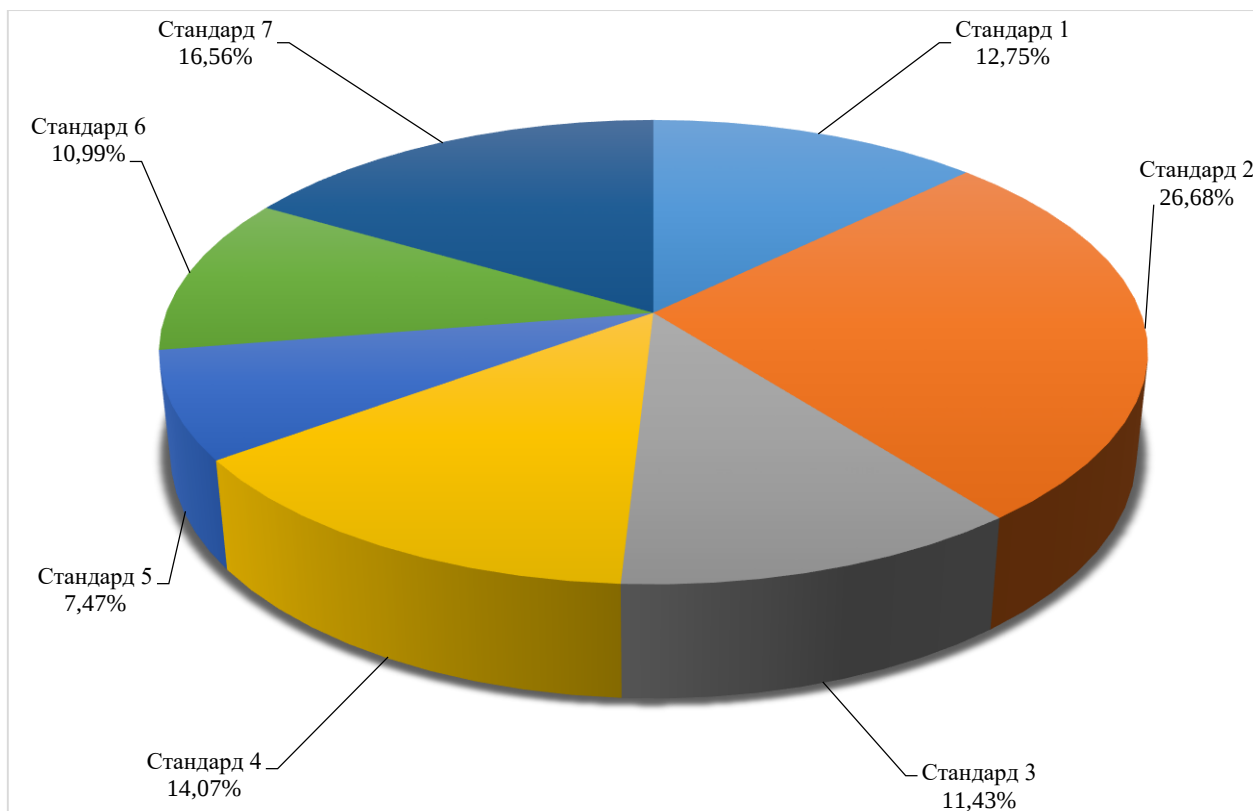
- ✓ 36 увида у општу организацију рада школа и рад директора и рад наставника,
- ✓ анкетирање више од 180 предметних наставника,
- ✓ анкетирање више од 180 ученика од првог до четвртог разреда.

Приликом спољашњег вредновања квалитета рада школа било је ангажовано 30 инспектора-просвјетних савјетника и стручни сарадник. Реализација спољашњег вредновања у једној школи је трајала два дана, што значи да је формирано 18 тимова спољашњих евалуатора и да су тимови радили током 36 радних дана. Укупан број утрошених дана, када се рачуна број дана вредновања по сваком члану тима и укупном броју тимова, износи 78 радних дана.

Након завршених спољашњих вредновања средњих школа, написано је:

- ✓ 18 извјештаја о спољашњем вредновању квалитета рада школа са укупно 355 страница (око 20 страница по извјештају),
- ✓ 36 записника о општем увиду у организацију рада школе и рад директора и рад наставника.

Увидом у сегментарне анализе препорука, изречених у извјештајима о спољашњем вредновању средњих школа, по стандардима, констатовано је да су изречене укупно 682 препорука (стандард 1-87, стандард 2-182, стандард 3-78, стандард 4-96, стандард 5-51, стандард 6-75 и стандард 7-113).

Слика 1: Приказ процената препорука по стандардима

Укупни подаци за основне и средње школе

У школској 2022/23. години, спољашња вредновања квалитета рада школа су реализована у 55 школа (37 основних и 18 средњих школа).

Током реализације спољашњих вредновања рада школа, реализовано је:

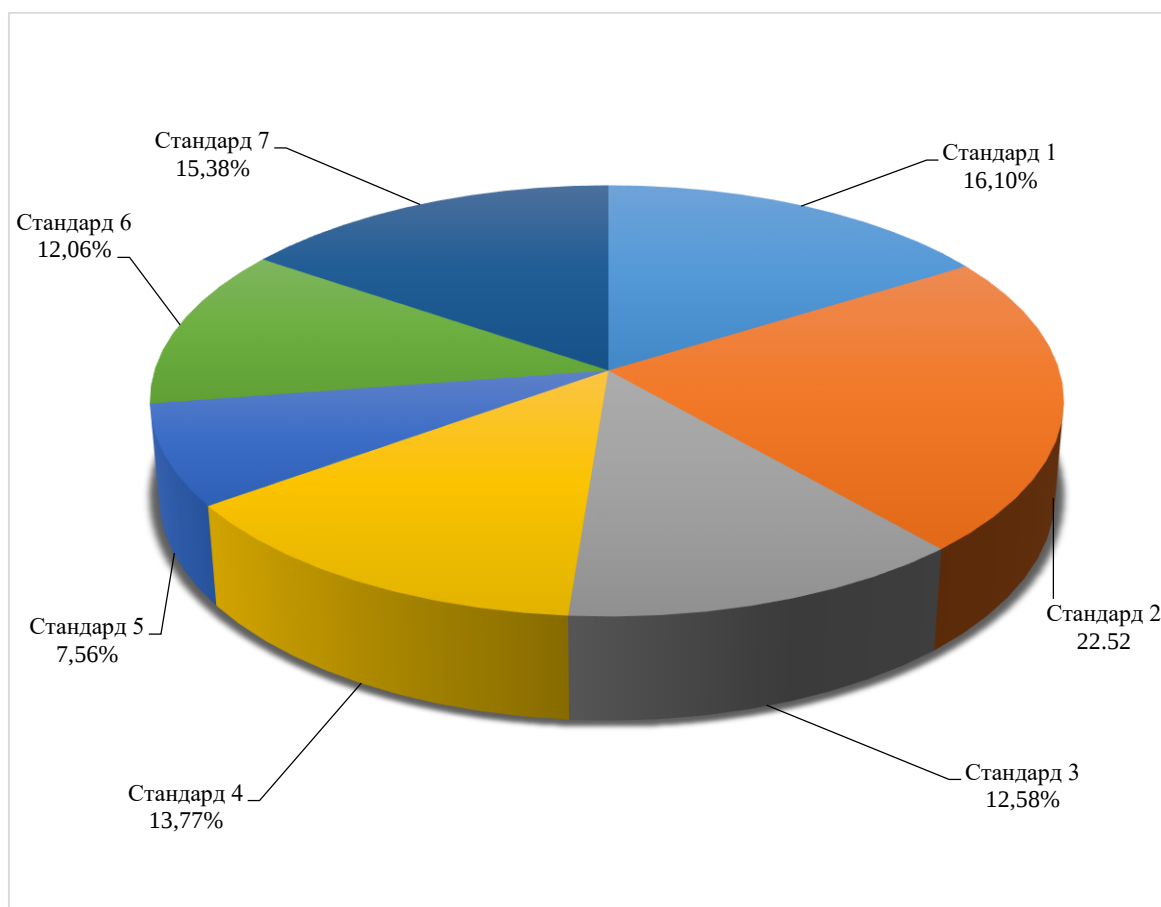
- ✓ 110 увида у општу организацију рада школа и рад директора и рад наставника,
- ✓ анкетирање више од 550 наставника,
- ✓ анкетирање више од 550 ученика.

Приликом спољашњег вредновања квалитета рада школа било је ангажовано 30 инспектора-просвјетних савјетника и стручних сарадника. Реализација спољашњег вредновања у једној школи је трајала два дана, што значи да је формирано 55 тимова спољашњих евалуатора и да су тимови радили током 111 радних дана. Укупан број утрошених дана, када се рачуна број дана вредновања по сваком члану тима и укупном броју тимова, износи 238 радних дана.

Након завршених спољашњих вредновања основних и средњих школа, написано је:

- ✓ 55 извјештаја о спољашњем вредновању квалитета рада школа са укупно 1143 странице (око 21 страница по извјештају)
- ✓ 110 записника о општем увиду у организацију рада школе и рад директора и рад наставника.

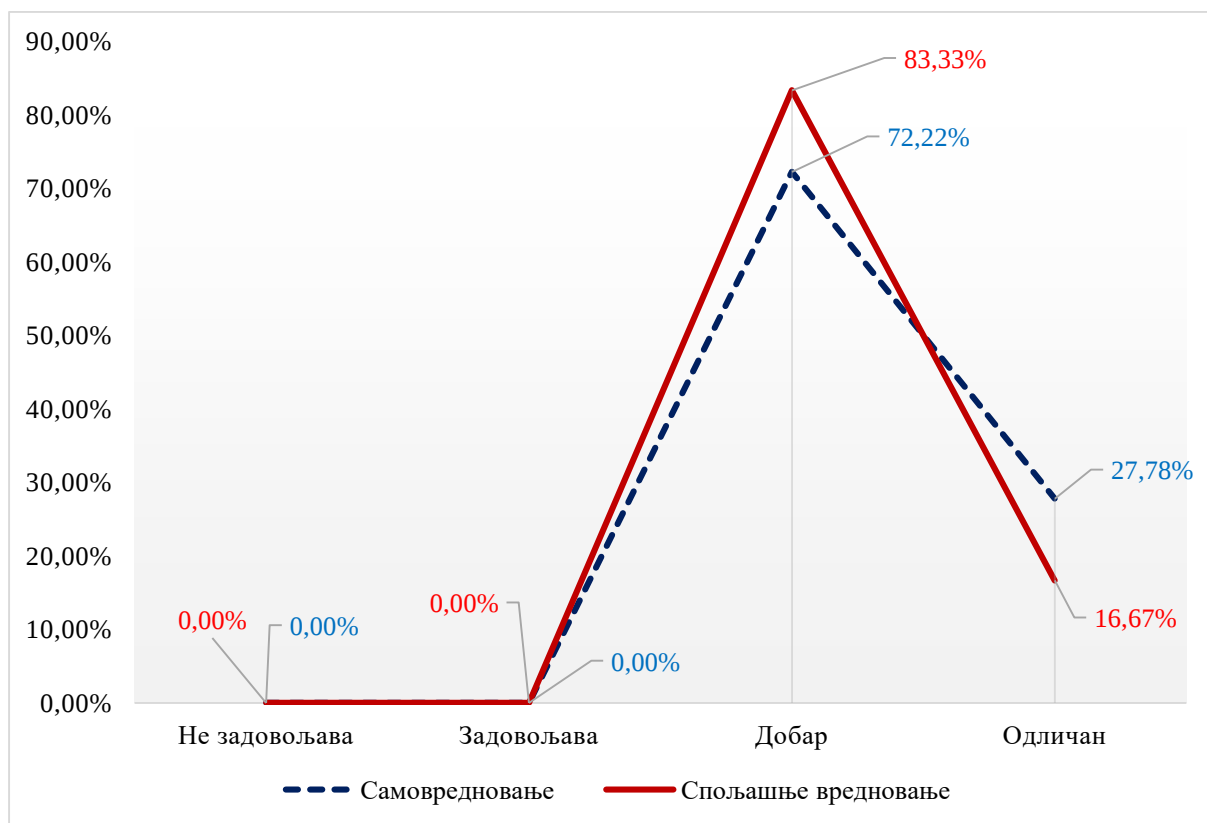
Што се тиче препорука упућених основним и средњим школама, написана је укупно 1931 препорука и то за: стандард 1-311, стандард 2-435, стандард 3-243, стандард 4-266, стандард 5-146, стандард 6-233 и стандард 7-297 препорука.

Слика 2: Приказ процената препорука по стандардима

УПОРЕДНА АНАЛИЗА ПРОЦЈЕНА НИВОА КВАЛИТЕТА САМОВРЕДНОВАЊА И СПОЉАШЊЕГ ВРЕДНОВАЊА СРЕДЊИХ ШКОЛА У ШКОЛСКОЈ 2022/23. ГОДИНИ

Стандард 1 – Управљање и руковођење установом

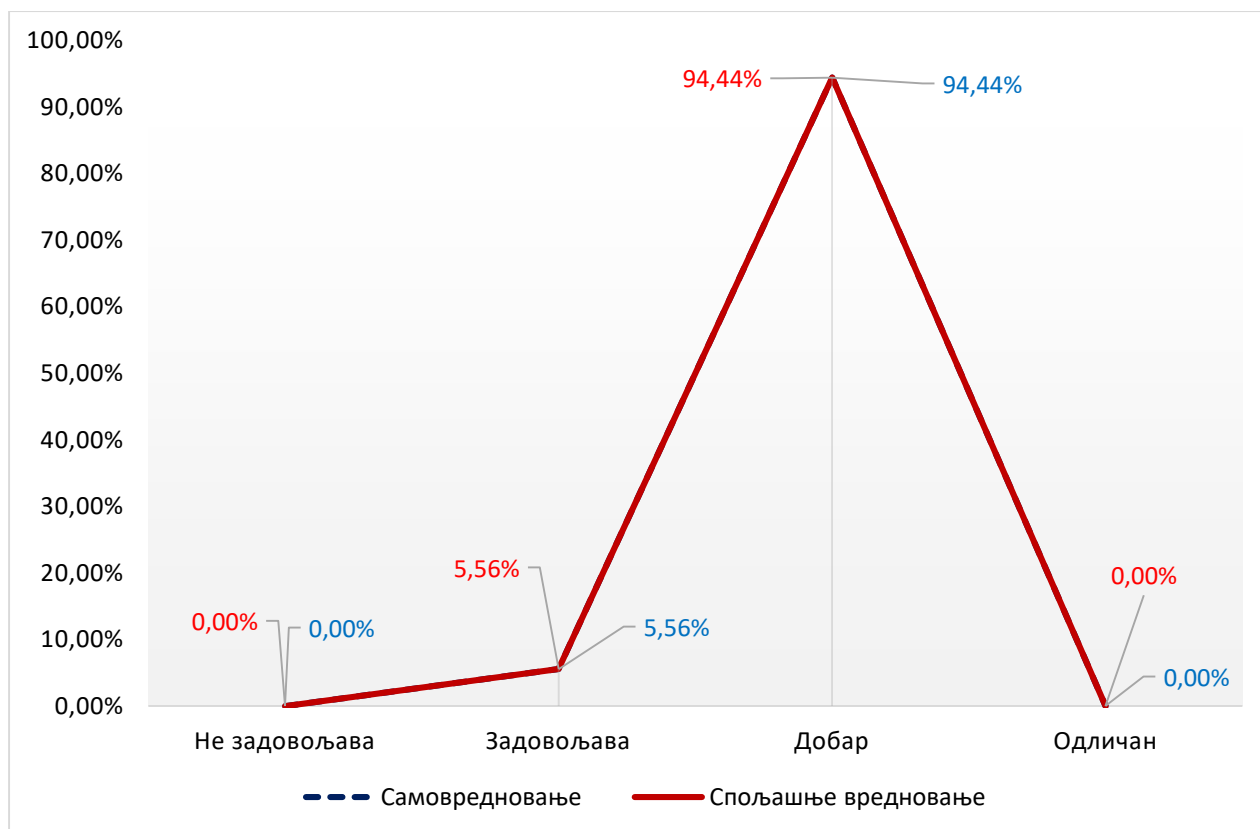
Слика 3: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 1

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 1 са „не задовољава“ и „задовољава“, док је 72,22% вредновало са „добар“ и 27,78% школа вредновало са „одличан“.

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ни једна школа у оквиру овог стандарда није вреднована са „не задовољава“ и „задовољава“, док је 83,33% вредновано са „добар“, а 16,67% са „одличан“.

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета је констатовано да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 14 школа, док су се процјене нивоа разликовале за 4 школе. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 1 школу, док је снижио процјену нивоа квалитета за 3 школе.

Стандард 2 – Подучавање и учење

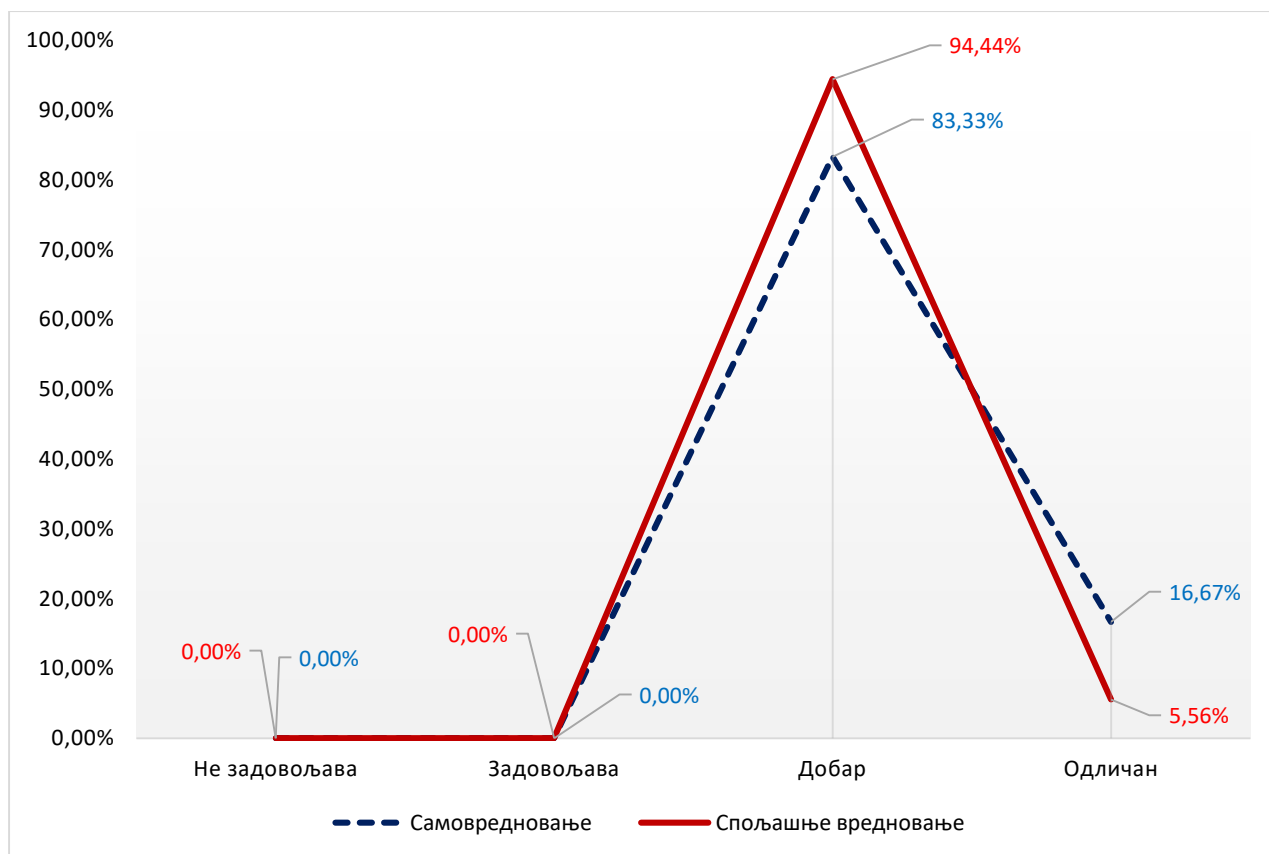
Слика 4: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 2

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 2 са „не задовољава“. Са „задовољава“ је вредновано 5,56%, са „добар“ 94,44%, док са „одличан“ није вреднована ниједна школа.

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ниједна школа у оквиру овог стандарда није вреднована са „не задовољава“, док је 5,56% вредновано са „задовољава“, 94,44% са „добар“, док са „одличан“ није вреднована ниједна школа.

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 2, је констатовано да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 16 школа, док су се процјене разликовале за 2 школе. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 1 школу, док је снизио процјену нивоа квалитета за 1 школу.

Стандард 3 – Ученичка постигнућа

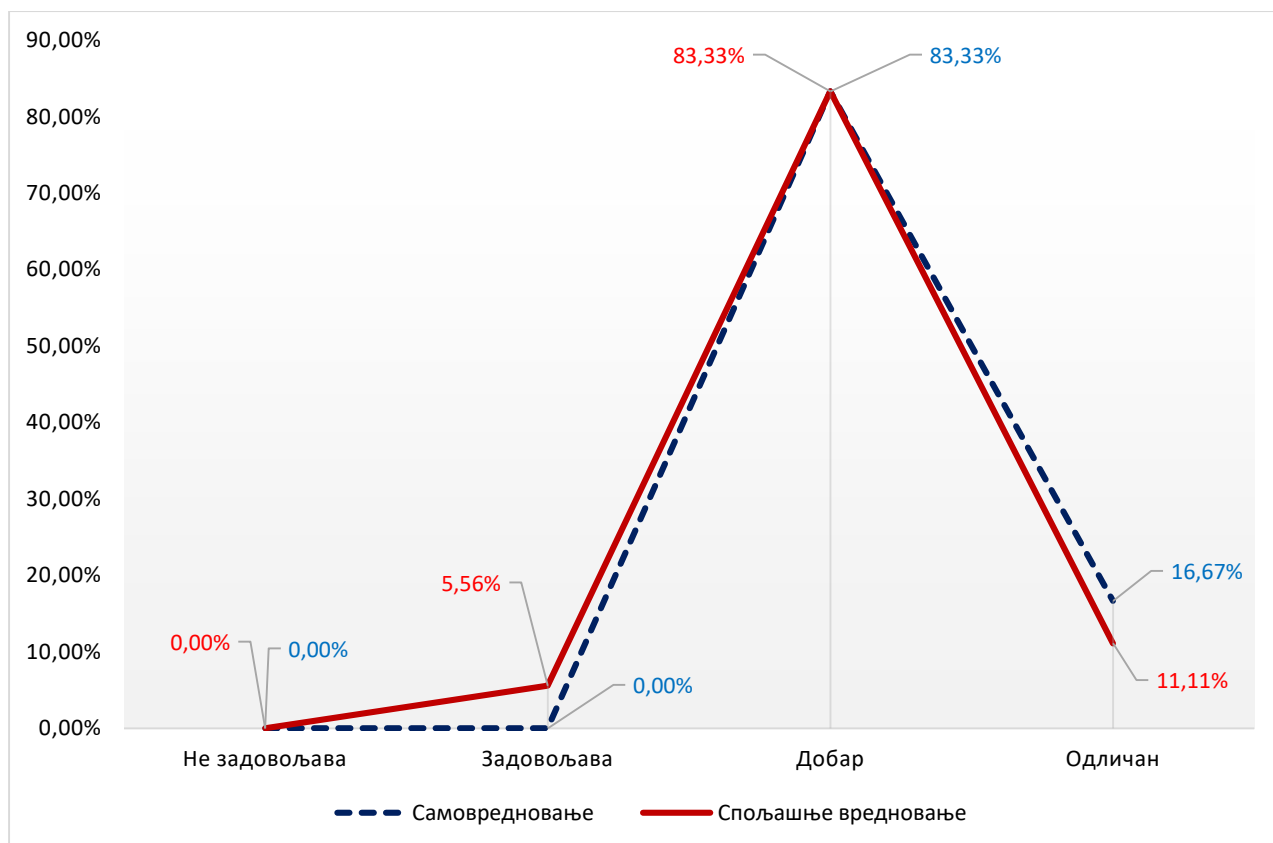
Слика 5: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 3

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 3 са „не задовољава“ и „задовољава“, док је квалитет рада са „добар“ вредновало 83,33% и са „одличан“ 16,67% школа.

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ниједна школа у оквиру овог стандарда није вреднована са „не задовољава“ и „задовољава“, док је квалитет рада са „добар“ вредновано 94,44% и са „одличан“ 5,56% школа.

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 3 је констатовано да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 14 школа, док су се процјене нивоа разликовале за 4 школе. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 1 школу, док је снижио процјену нивоа квалитета за 3 школе.

Стандард 4 – Подршка ученицима

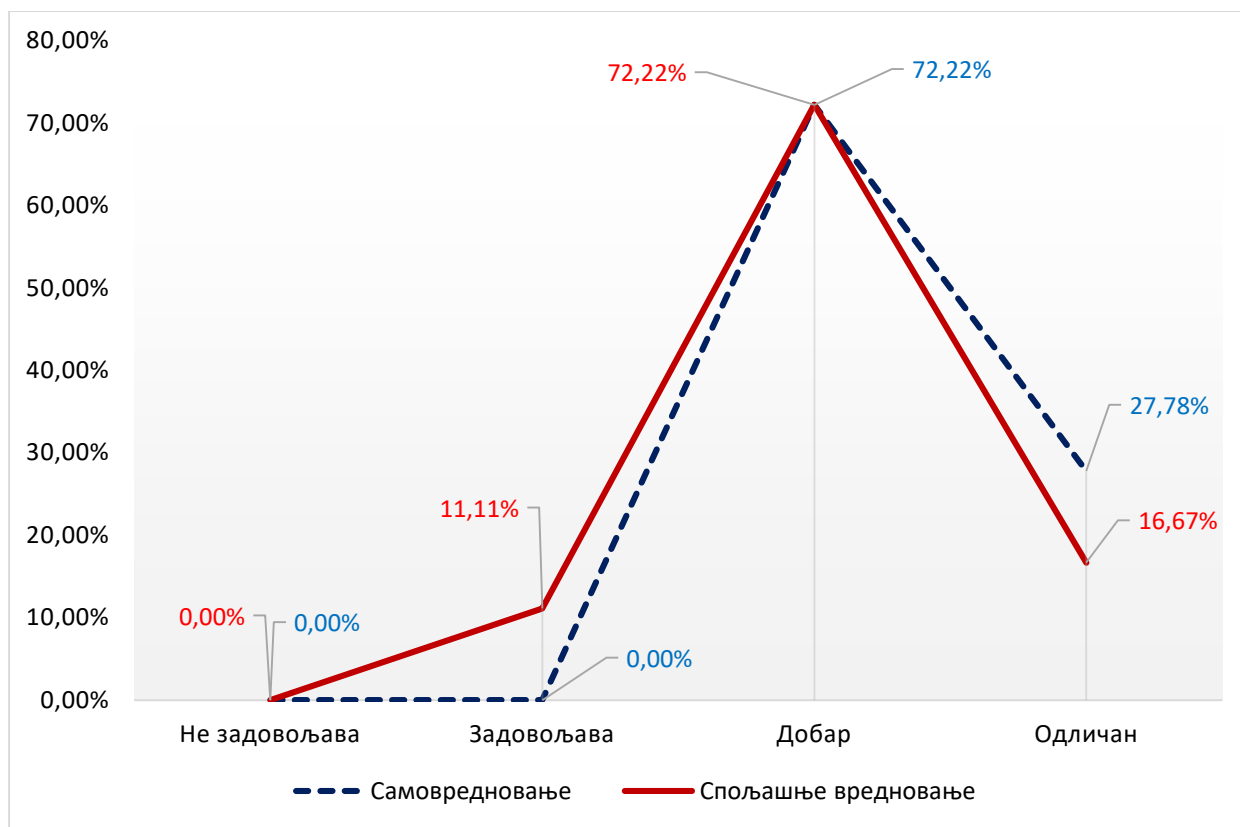
Слика 6: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 4

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 4 са „не задовољава“ и „задовољава“, са „добар“ је вредновано 83,33% и 16,67% вредновано са „одличан“.

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ниједна школа у оквиру овог стандарда није вреднована са „не задовољава“, док је 5,56% вредновано са „задовољава“, 83,33% са „добар“, а 11,11% са „одличан“.

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 4 је констатовано да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 14 школа, док су се процјене нивоа разликовале за 4 школе. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 1 школу, док је снизио процјену нивоа квалитета за 3 школе.

Стандард 5 – Организација и садржај наставних планова и програма

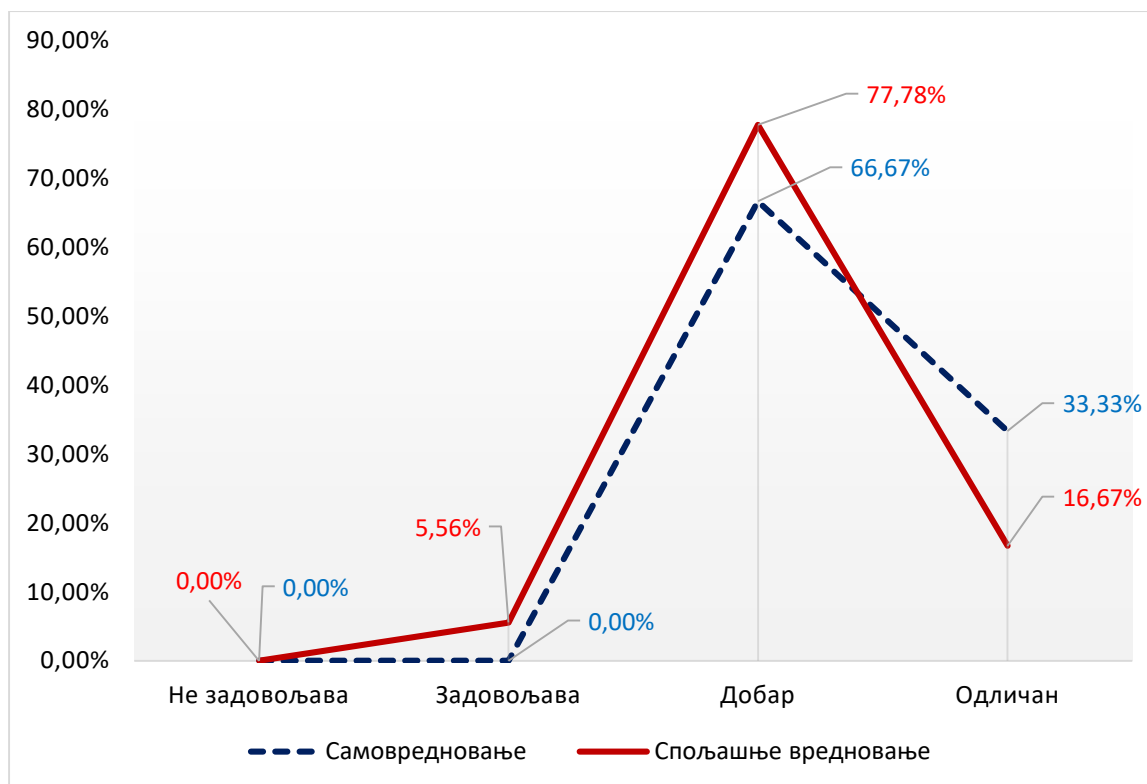
Слика 7: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 5

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 5 са „не задовољава“ и „задовољава“, са „добар“ 72,22% , док је 27,78% вредновано са „одличан“.

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ниједна школа у оквиру овог стандарда није вреднована са „не задовољава“, док је 11,11% вредновано са „задовољава“, 72,22% са „добар“, а 16,67% са „одличан“.

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 5 је констатовано да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 12 школа, док су се процјене нивоа разликовале за 6 школа. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 1 школу, док је снизио процјену нивоа квалитета за 5 школа.

Стандард 6 – Људски, материјални и ресурси унутар школе

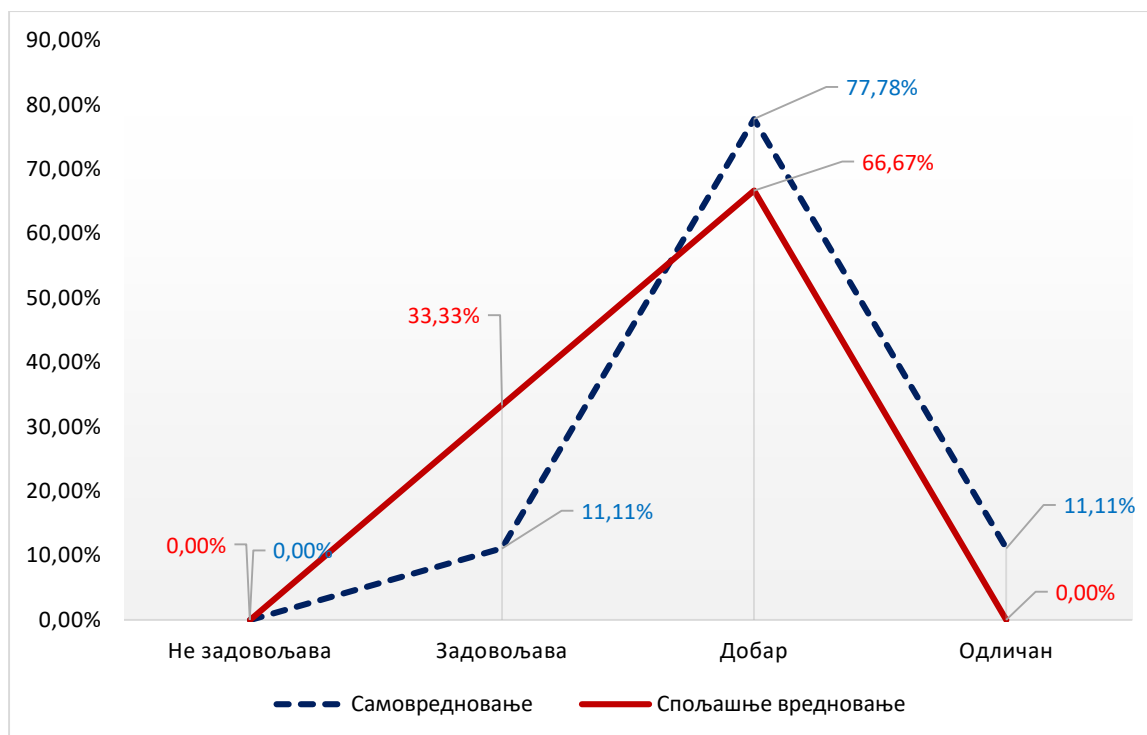
Слика 8: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 6

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 6 са „не задовољава“ и „задовољава“, са „добар“ је вредновано 66,67% школа, док је 33,33% вредновано са „одличан“.

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ниједна школа у оквиру овог стандарда није вреднована са „не задовољава“, док је 5,56% вредновано са „задовољава“, 77,78% са „добар“, а 16,67% са „одличан“.

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 6 је констатовано да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 14 школа, док су се процјене нивоа разликовале за 4 школе. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета нижим него тим за самовредновање за 4 школе.

Стандард 7 – Системи и процеси осигурања квалитета

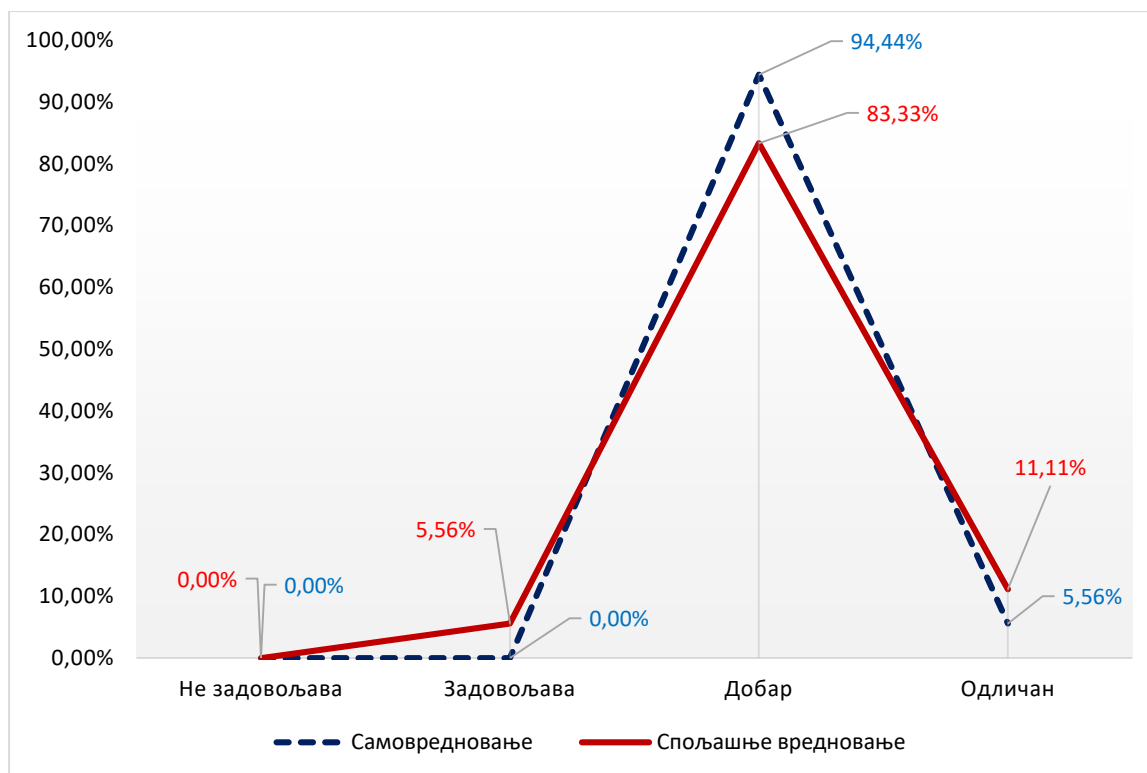
Слика 9: Приказ процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања за стандард 7

Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала стандард 7 са „не задовољава“, са „задовољава“ вредновано је 11,11%, са „добар“ 77,78%, док је са „одличан“ вредновано 11,11% школа.

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да ниједна школа у оквиру овог стандарда није вреднована са „не задовољава“, док је 33,33% вредновано са „задовољава“, 66,67% са „добар“, а са „одличан“ није вреднована ниједна школа.

Упоредном анализом процјена нивоа квалитета за стандард 7 је констатовано да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање исто процијенили ниво квалитета за 12 школа, док су се процјене нивоа разликовале за 6 школа. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета нижим него тим за самовредновање за 6 школа.

Укупна процјена нивоа квалитета рада школе

Слика 10: Приказ укупних процјена нивоа квалитета самовредновања и спољашњег вредновања

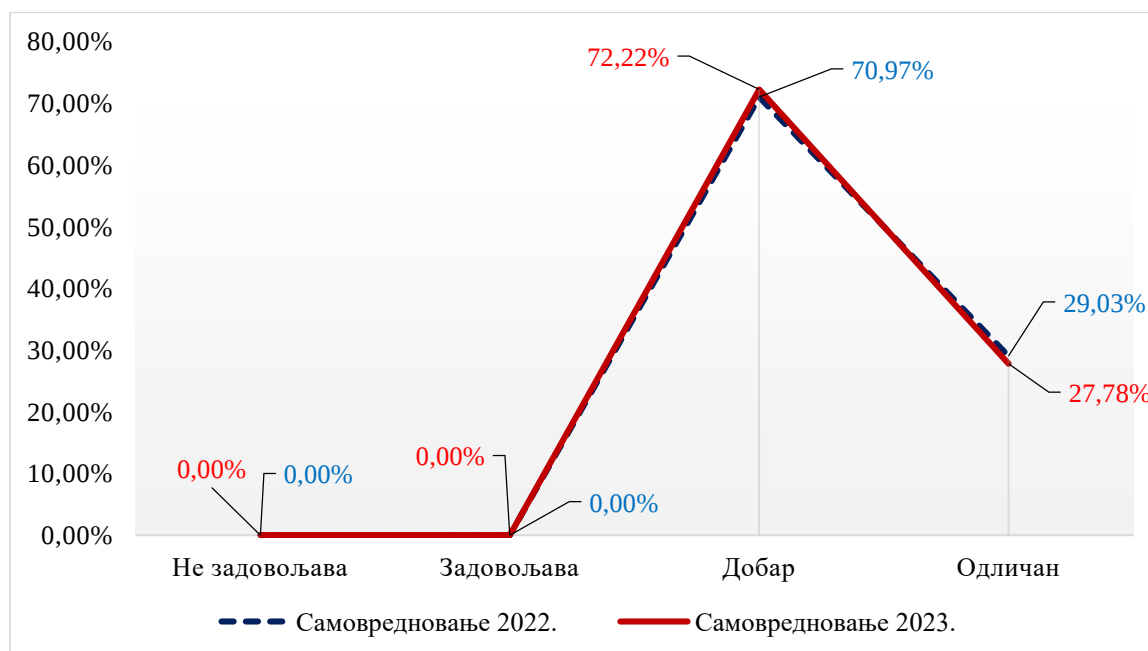
Анализом извјештаја о самовредновању је констатовано да ниједна школа није вредновала квалитет рада са „не задовољава“ нити са „задовољава“, 94,44% је вредновало са „добар“, док је 5,56% вредновало са „одличан“.

Анализом извјештаја о спољашњем вредновању је констатовано да квалитет рада ниједне школе није вреднован са „не задовољава“, док је 5,56% вредновано са „задовољава“, 83,33% са „добар“, а 11,11% са „одличан“.

Упоредном анализом укупних процјена нивоа квалитета је констатовано да су тимови за самовредновање и спољашње вредновање процијенили ниво квалитета исто за 16 школа, док су се процјене разликовале за 2 школе. Тим за спољашње вредновање је процијенио ниво квалитета вишим него тим за самовредновање за 1 школу, док је снизио процјену нивоа квалитета за 1 школу.

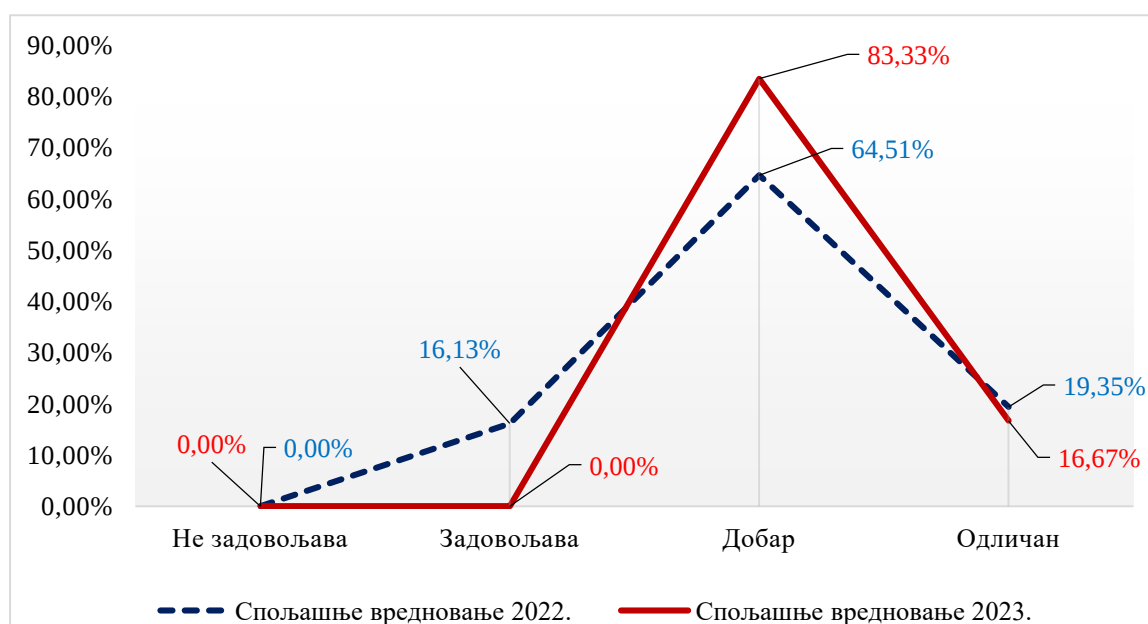
УПОРЕДНА АНАЛИЗА ПРОЦЈЕНА НИВОА КВАЛИТЕТА САМОВРЕДНОВАЊА И СПОЉАШЊЕГ ВРЕДНОВАЊА СРЕДЊИХ ШКОЛА ПРОВЕДЕНИХ У ПРОЉЕЋЕ 2022. И ШКОЛСКОЈ 2022/23. ГОДИНИ

Стандард 1: Управљање и руковођење установом

Слика 11: Процјене нивоа квалитета тимова за самовредновање

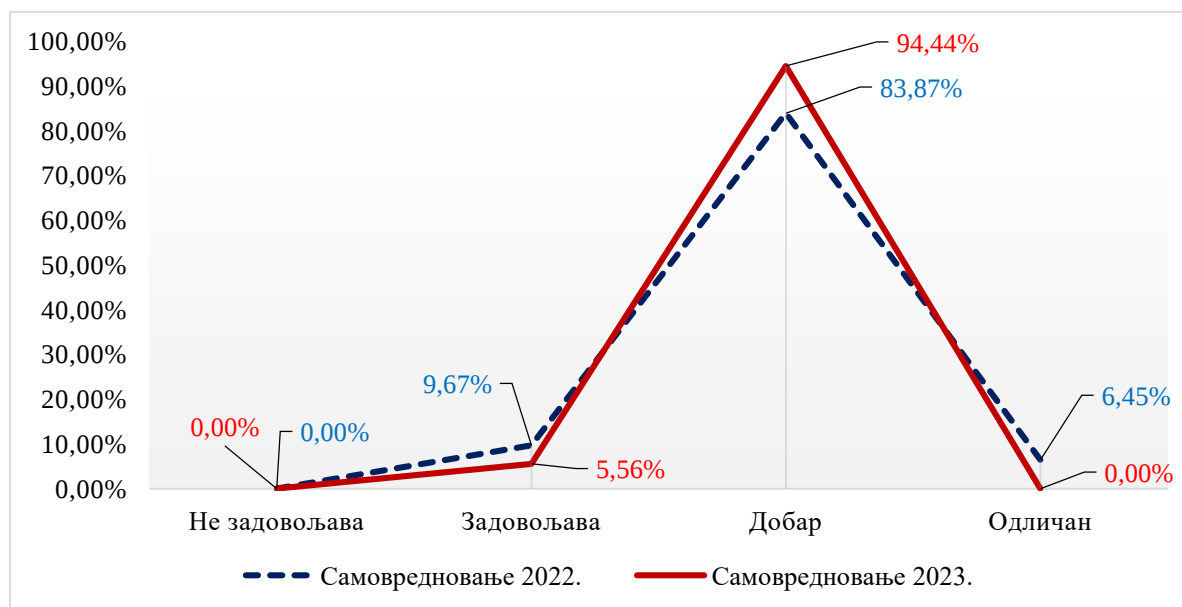
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за самовредновање обје групе школа процијенили стандард 1 скоро исто. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“ и „задовољава“. Са „добар“ је процијењено 70,97% школа из 2022. године тј. 72,22% школа из 2023. године а са „одличан“ 29,03% школа из 2022. године тј. 27,78% школа из 2023. године.

Слика 12: Процјене нивоа квалитета тимова за спољашње вредновање

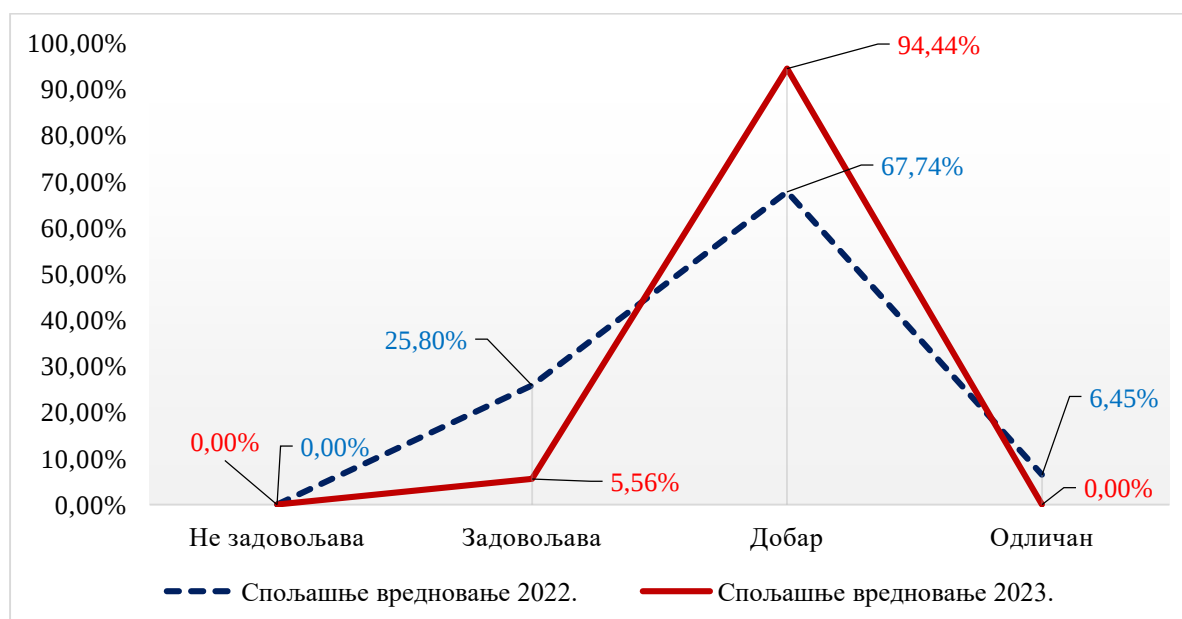
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за спољашње вредновање обје групе школа процијенили стандард 1 уз извјесне разлике. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“. Са „задовољава“ је процијењено 16,13% школа из 2022. године док ниједна школа није процијењена из 2023. године. Са „добар“ је процијењено 64,51% школа из 2022. године тј. 83,33% школа из 2023. године а са „одличан“ 19,35% школа из 2022. године тј. 16,67% школа из 2023. године.

Стандард 2: Подучавање и учење

Слика 13: Процјене нивоа квалитета тимова за самовредновање

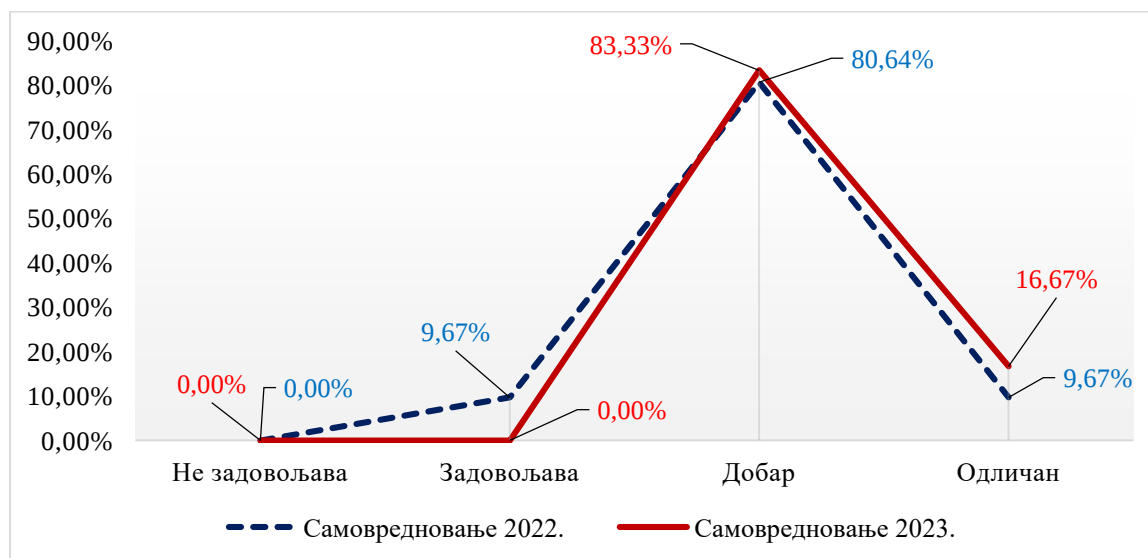
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за самовредновање обје групе школа процијенили стандард 2 скоро исто. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“. Са „задовољава“ је процијењено 9,67% школа из 2022. године тј. 5,56% школа из 2023. године. Са „добар“ је процијењено 83,87% школа из 2022. године тј. 94,44% школа из 2023. године а са „одличан“ 6,45% школа из 2022. године тј. ниједна школа из 2023. године.

Слика 14: Процјене нивоа квалитета тимова за спољашње вредновање

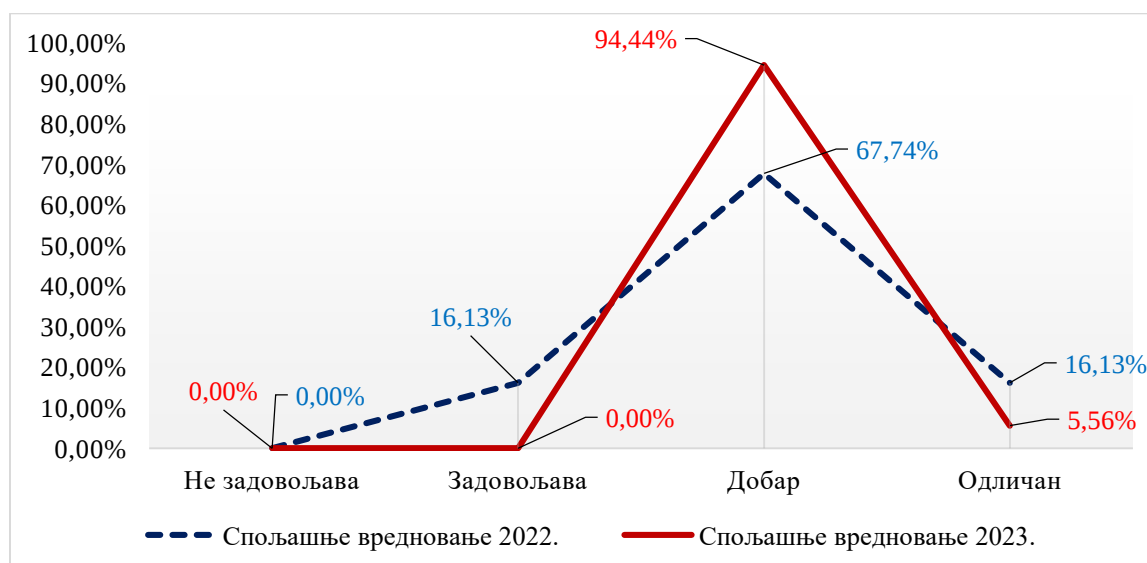
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за спољашње вредновање обје групе школа процијенили стандард 2 уз извјесне разлике. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“. Са „задовољава“ је процијењено 25,80% школа из 2022. године тј. 5,56% школа из 2023. године. Са „добар“ је процијењено 67,74% школа из 2022. године тј. 94,44% школа из 2023. године а са „одличан“ 6,45% школа из 2022. године тј. ниједна школа из 2023. године.

Стандард 3: Ученичка постигнућа

Слика 15: Процјене нивоа квалитета тимова за самовредновање

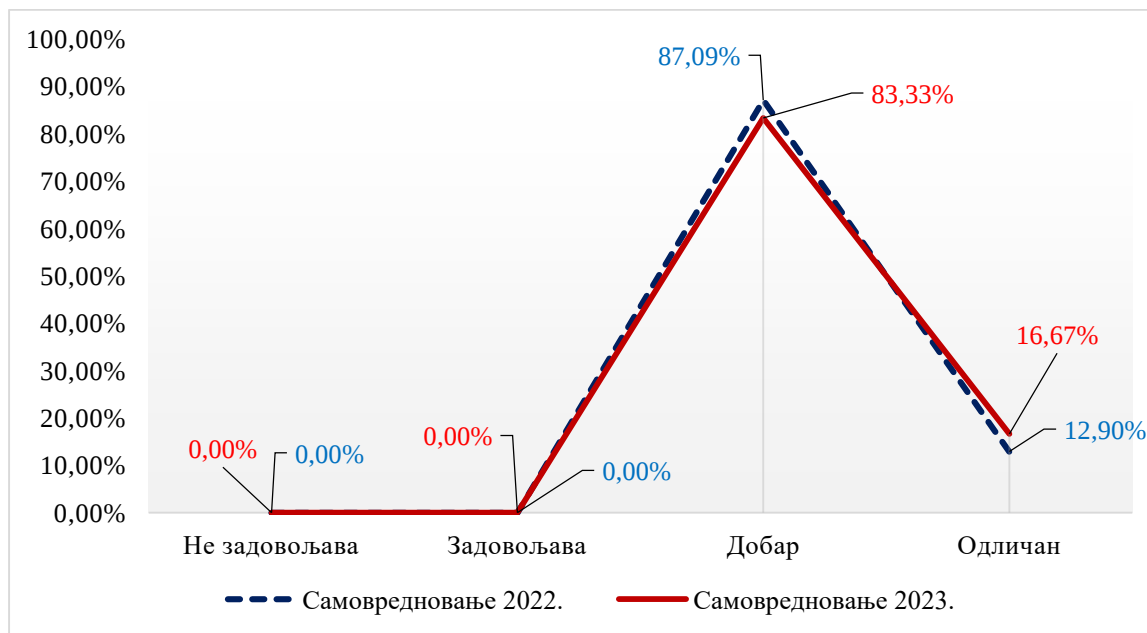
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за самовредновање обје групе школа процијенили стандард 3 са малим разликама. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“. Са „задовољава“ је процијењено 9,67% школа из 2022. године тј. ниједна школа из 2023. године. Са „добар“ је процијењено 80,64% школа из 2022. године тј. 83,33% школа из 2023. године а са „одличан“ 9,67% школа из 2022. године тј. 16,67% школа из 2023. године.

Слика 16: Процјене нивоа квалитета тимова за спољашње вредновање

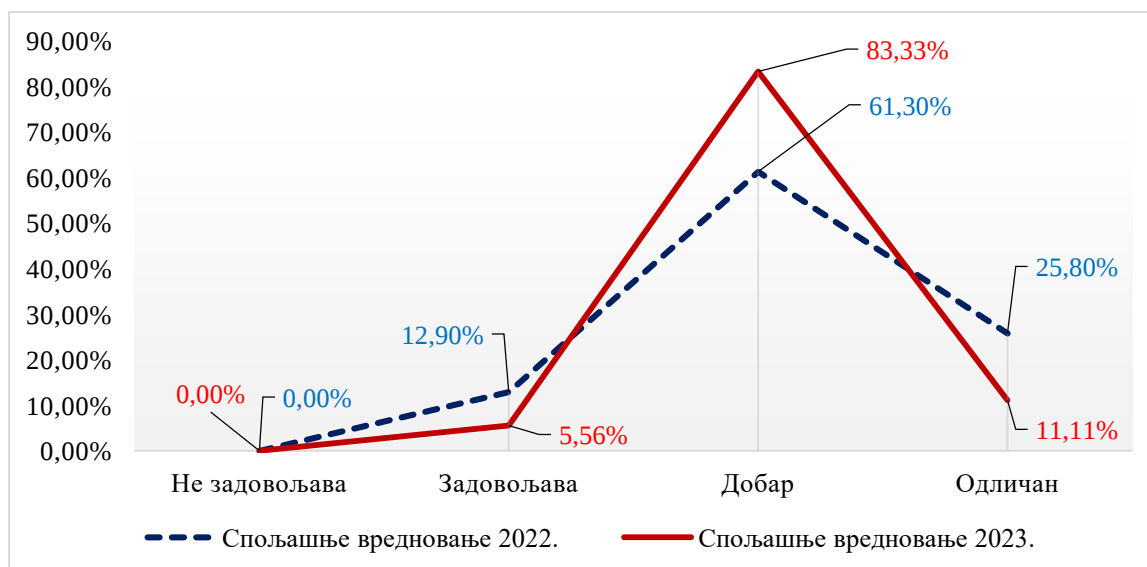
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за спољашње вредновање обје групе школа процијенили стандард 3 уз извјесне разлике. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“. Са „задовољава“ је процијењено 16,13% школа из 2022. године тј. ниједна школа из 2023. године. Са „добар“ је процијењено 67,74% школа из 2022. године тј. 94,44% школа из 2023. године а са „одличан“ 16,13% школа из 2022. године тј. 5,56% школа из 2023. године.

Стандард 4: Подршка ученицима

Слика 17: Процјене нивоа квалитета тимова за самовредновање

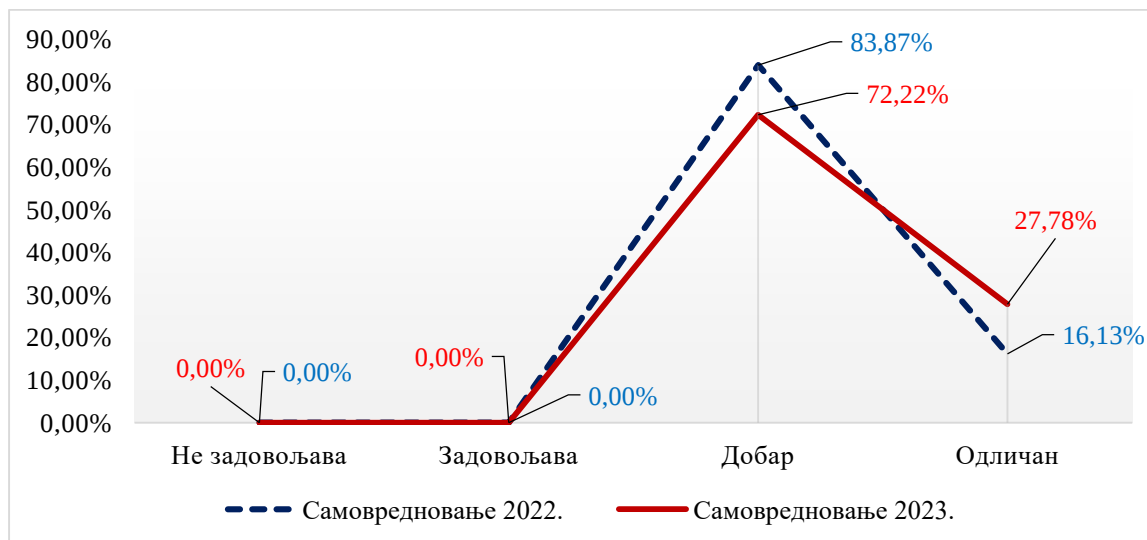
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за самовредновање обје групе школа процијенили стандард 4 скоро исто. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“ и „задовољава“. Са „добар“ је процијењено 87,09% школа из 2022. године тј. 83,33% школа из 2023. године а са „одличан“ 12,90% школа из 2022. године тј. 16,67% школа из 2023. године.

Слика 18: Процјене нивоа квалитета тимова за спољашње вредновање

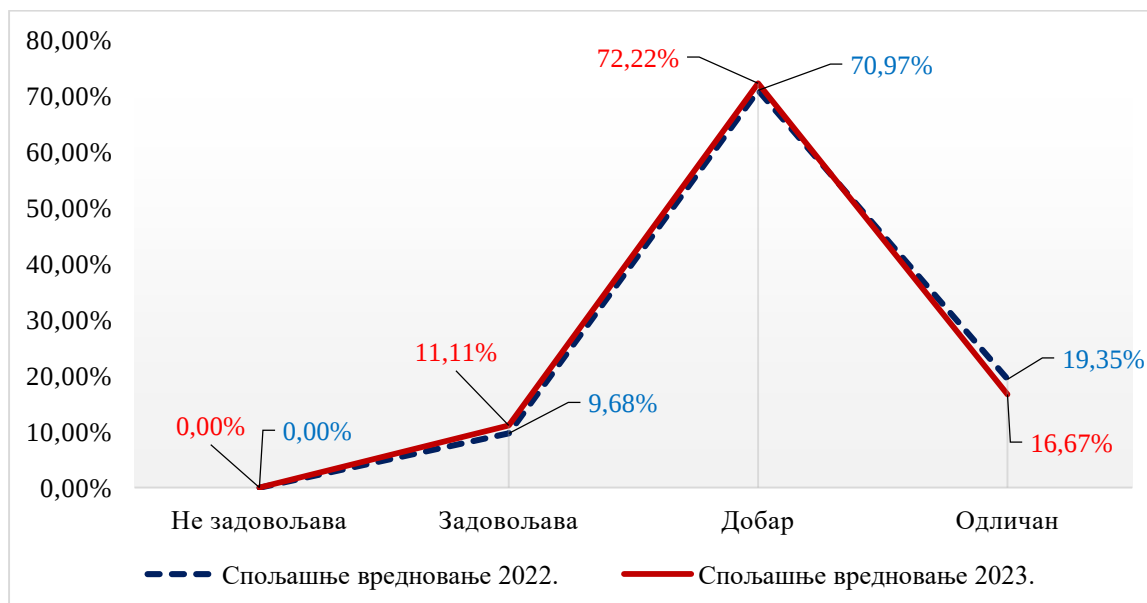
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за спољашње вредновање обје групе школа процијенили стандард 4 уз примјетне разлике. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“. Са „задовољава“ је процијењено 12,90% школа из 2022. године тј. 5,56% школа из 2023. године. Са „добар“ је процијењено 61,30% школа из 2022. године тј. 83,33% школа из 2023. године а са „одличан“ 25,80% школа из 2022. године тј. 11,11% школа из 2023. године.

Стандард 5: Организација и садржај наставних планова и програма

Слика 19: Процјене нивоа квалитета тимова за самовредновање

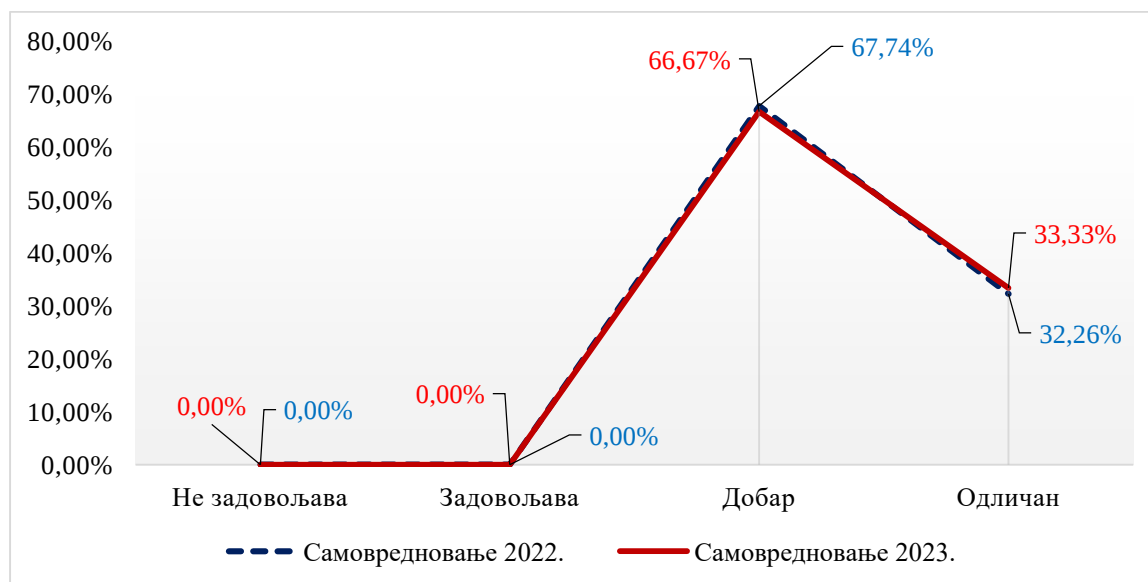
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за самовредновање обје групе школа процијенили стандард 5 скоро исто. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“ и „задовољава“. Са „добар“ је процијењено 83,87% школа из 2022. године тј. 72,22% школа из 2023. године а са „одличан“ 16,13% школа из 2022. године тј. 27,78% школа из 2023. године.

Слика 20: Процјене нивоа квалитета тимова за спољашње вредновање

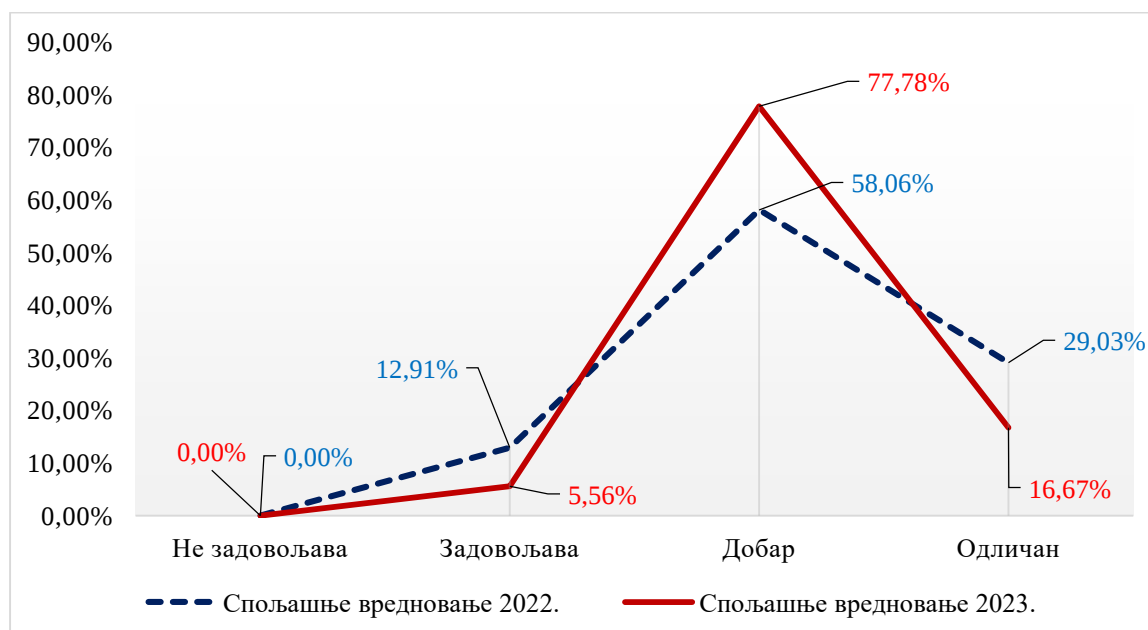
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за спољашње вредновање обје групе школа процијенили стандард 5 скоро исто. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“. Са „задовољава“ је процијењено 9,68% школа из 2022. године тј. 11,11% школа из 2023. године. Са „добар“ је процијењено 70,97% школа из 2022. године тј. 72,22% школа из 2023. године а са „одличан“ 19,35% школа из 2022. године тј. 16,67% школа из 2023. године.

Стандард 6: Људски, материјални и ресурси унутар школе

Слика 21: Процјене нивоа квалитета тимова за самовредновање

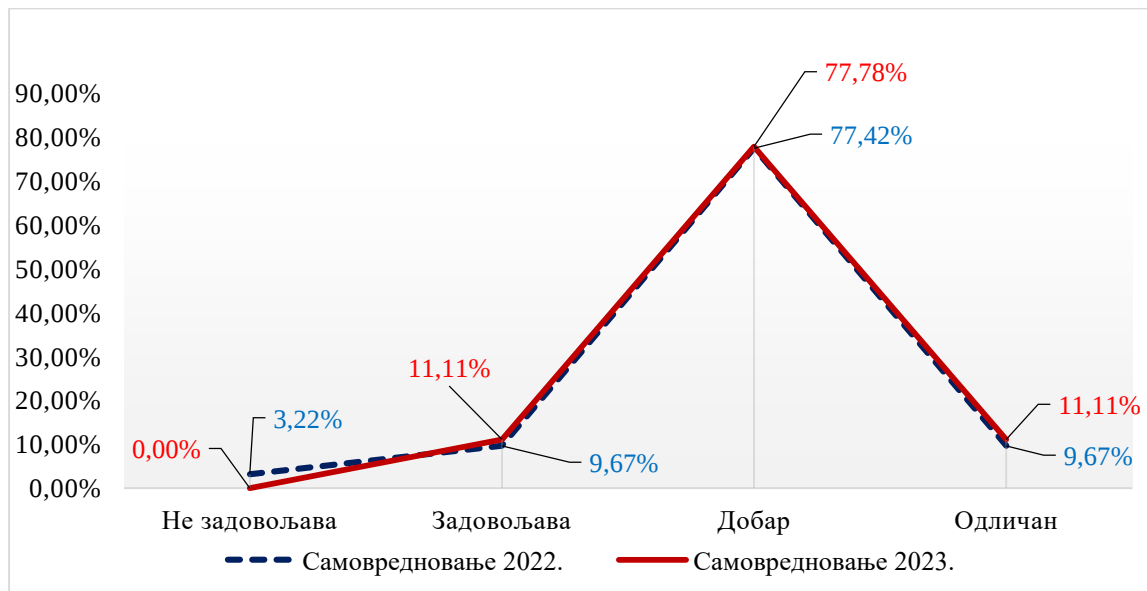
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за самовредновање обје групе школа процијенили стандард 6 скоро исто. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“ и „задовољава“. Са „добар“ је процијењено 67,74% школа из 2022. године тј. 66,67% школа из 2023. године а са „одличан“ 32,26% школа из 2022. године тј. 33,33% школа из 2023. године.

Слика 22: Процјене нивоа квалитета тимова за спољашње вредновање

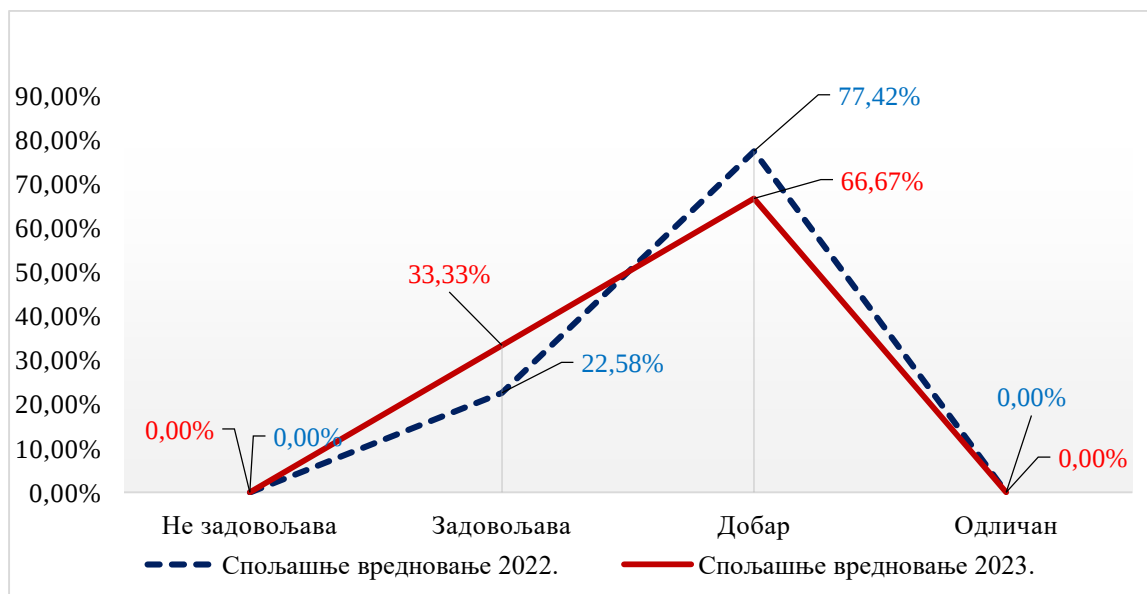
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за спољашње вредновање обје групе школа процијенили стандард 6 са примјетним разликама. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“. Са „задовољава“ је процијењено 12,91% школа из 2022. године тј. 5,56% школа из 2023. године. Са „добар“ је процијењено 58,06% школа из 2022. године тј. 77,78% школа из 2023. године а са „одличан“ 29,03% школа из 2022. године тј. 16,67% школа из 2023. године.

Стандард 7: Системи и процеси осигурања квалитета

Слика 23: Процјене нивоа квалитета тимова за самовредновање

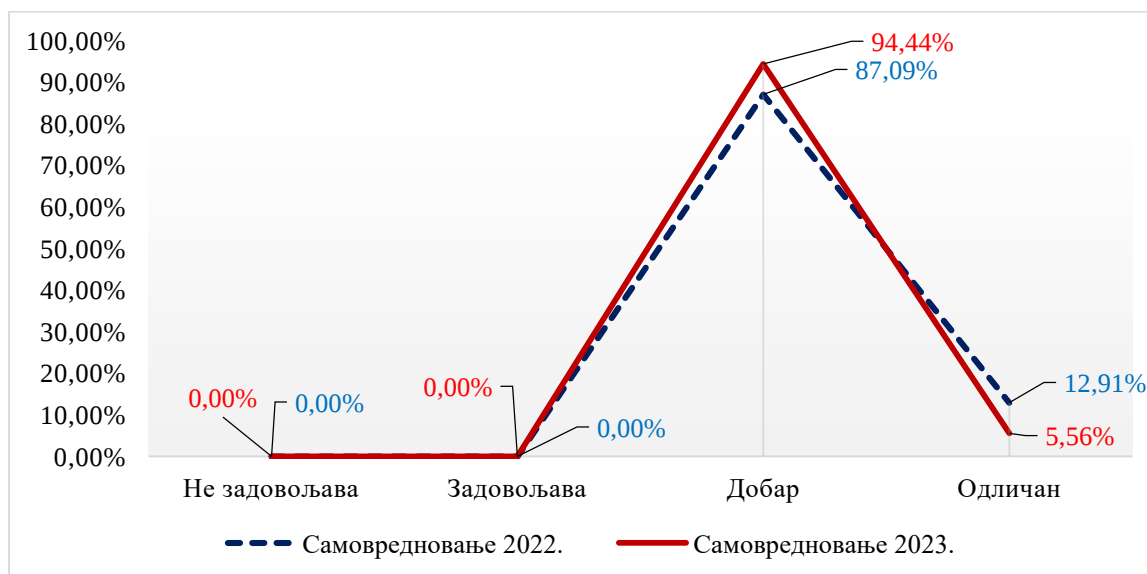
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за самовредновање обје групе школа процијенили стандард 7 скоро исто. Са „не задовољава“ је процијењено 3,22% школа из 2022. године тј. ниједна из 2023. године. Са „задовољава“ је процијењено 9,67% школа из 2022- године тј. 11,11% школа из 2023. године. Са „добар“ је процијењено 77,42% школа из 2022. године тј. 77,78% школа из 2023. године а са „одличан“ 9,67% школа из 2022. године тј. 11,11% школа из 2023. године.

Слика 24: Процјене нивоа квалитета тимова за спољашње вредновање

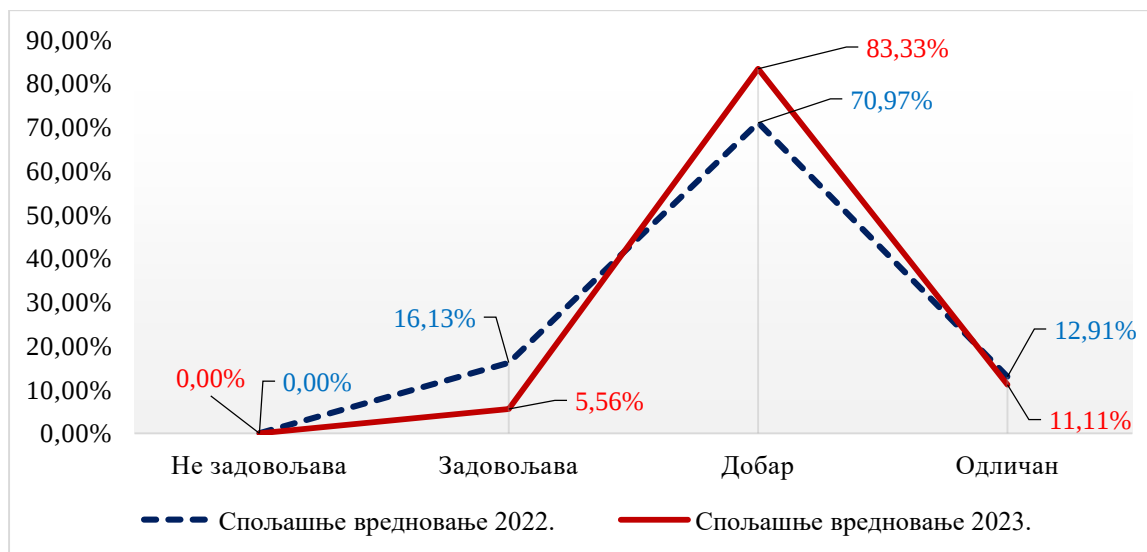
Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за спољашње вредновање обје групе школа процијенили стандард 7 са извјесним разликама. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“. Са „задовољава“ је процијењено 22,58% школа из 2022. године тј. 33,33% школа из 2023. године. Са „добар“ је процијењено 77,42% школа из 2022. године тј. 66,67% школа из 2023. године а са „одличан“ није процијењена ниједна школа ни из једне групе.

Укупна процјена нивоа квалитета рада школе

Слика 25: Укупне процјене нивоа квалитета тимова

Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за самовредновање обје групе школа дали укупну процјену нивоа квалитета рада школе са малим разликама. Са „не задовољава“ и „задовољава“ није процијењена ниједна школа ни из једне групе. Са „добар“ је процијењено 87,09% школа из 2022. године тј. 94,44% школа из 2023. године а са „одличан“ 12,91% школа из 2022. године тј. 5,56% школа из 2023. године.

Слика 26: Процјене нивоа квалитета тимова за спољашње вредновање

Упоредна анализа процјена нивоа квалитета је показала да су тимови за спољашње вредновање обје групе школа дали укупну процјену нивоа квалитета рада школе са извјесним разликама. Ниједна школа није процијењена са „не задовољава“. Са „задовољава“ је процијењено 16,13% школа из 2022. године тј. 5,56% школа из 2023. године. Са „добар“ је процијењено 70,97% школа из 2022. године тј. 83,33% школа из 2023. године а са „одличан“ 12,91% школа из 2022. године тј. 11,11% школа из 2023. године.

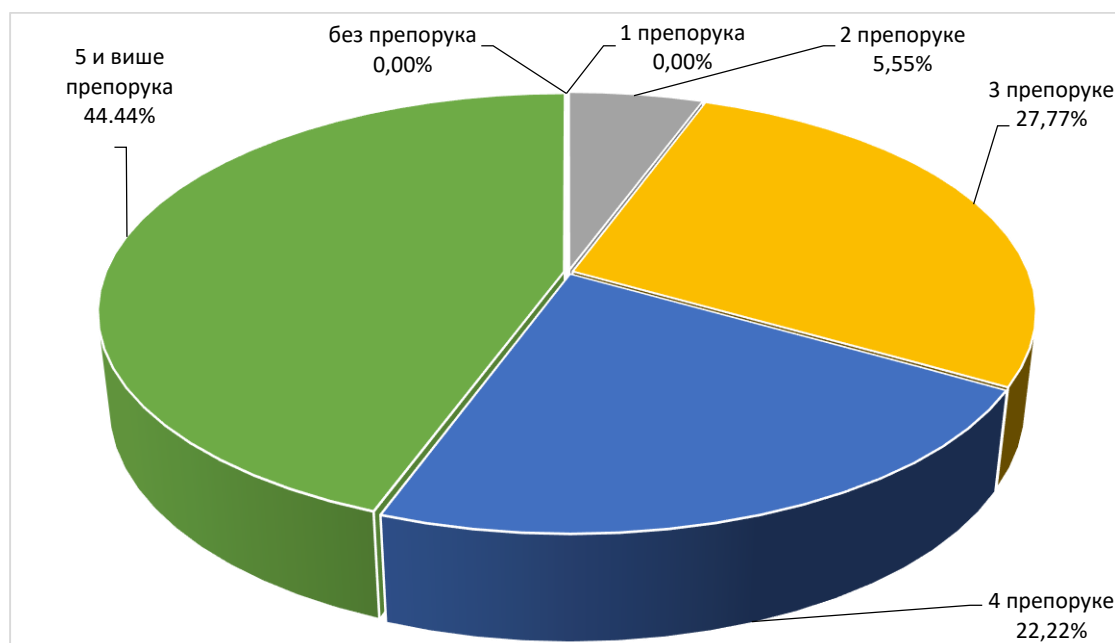
4. СЕГМЕНТАРНЕ АНАЛИЗЕ ПО СТАНДАРДИМА

Стандард 1: Управљање и руковођење установом

Увидом у појединачне извјештаје о спољашњем вредновању средњих школа, и препоруке дате у оквиру стандарда 1, *Управљање и руковођење установом*, констатовано је да је, за 18 средњих школа, дефинисано 87 препорука.

Табела 1 – Број и проценат препорука за стандард 1

Бр.преорука	Без преп.	1 преп.	2 преп.	3 преп.	4 преп.	5 и више
Бр. школа	-	-	1	5	4	8
%	0,00	0,00	5,55	27,77	22,22	44,44

Слика 27: Дистрибуција броја препорука за стандард 1

Број и врста препорука у оквиру стандарда

- (17) Препоручено је да сви управљачки, стручни савјетодавни органи, тијела и тимови школе у програме рада уврсте све теме из њихових надлежности, да програм рада реализују планираном динамиком, те да воде прецизне записника са састанака и сједница, који садрже дневни ред, евиденцију о присуству, дискусију, закључке, мјере и препоруке за побољшање и унапређење рада. Неопходно је да врше анализу свог рада,

те да у оквиру свог дјелокруга разматрају извјештаје о раду (нпр. школских тимова, директора, стручних сарадника) и анализе урађене на нивоу школе (нпр. анализу реализације ГПРШ, спољашњих провјера, анализу реализације увида у рад наставника, сарадње са локалном заједницом и сл.), као и да предлажу/утврђују мјере за побољшање.

- (9) Родитеље је потребно снажније укључити у процесе планирања и реализације активности у школи, а школа мора успоставити систем редовног информисања родитеља о својим активностима и дјелатностима, као и о свим видовима подршке које се пружају ученицима (нпр. ваннаставне активности, излети, екскурзије, културно - забавне манифестације, рад стручне службе, рад библиотеке, кратак приказ различитих пројеката, кратки приказ културно-јавне дјелатности унутар школе и слично).
- (9) Ажурирати постојеће и усвојити већи број интерних процедура и правилника које ће осигурати квалитет рада школе (нпр. Правилник о награђивању радника и ученика, процедура за праћење рада и замјене одсутних радника, Правилник о кућном реду и сл.), те осигурати њихово поштовање.
- (7) Вршити испитивања интересовања ученика за учешће у раду додатне наставе, секција и факултативне наставе те на основу исказаних интересовања и потреба ученика, али и кадровских и техничких могућности школе планирати и реализовати њихов рад. Израдити распоред реализације ових облика наставе, а о реализацији водити уредну евиденцију.
- (6) Потребно је да директор школе и стручни сарадници планирају и реализују стручно-педагошке увиде у рад свих наставника, обухвативши при том све облике непосредног рада са ученицима. Након тог потребно је израдити детаљан записник о истом, те извршити анализу појединачног стручно-педагошког увида са наставником.
- (6) Разрадити систем и дефинисати процедуре које прописују начин рјешавањем питања постављених од стране ученика и родитеља (нпр. „сандуче повјерења“), те процедуре којим би се испитивала мишљења ученика, родитеља и наставника о задовољству школом, њиховим очекивањима и слично.
- (5) Потребно је да директор врши увид у рад стручних сарадника, да о томе води евиденцију, анализира њихов рад и међусобну сарадњу, те даје конкретне препоруке за унапређење.
- (4) Директор треба прецизно да води документацију о свом раду, да врши самовредновање, те на основу тог планира и реализује стручно усавршавање и будући рад. Такође је потребно да подстиче самовредновање, те стручно усавршавање и цјеложивотно учење свих запослених у школи.
- (3) Рјешење о 40-часовној радној недјељи треба да јасно и прецизно дефинишу задужења за све наставнике и стручне сараднике.
- (3) У циљу развијања ваннаставних активности и друштвено корисног рада ученика размотрити могућност оснивања ученичке задруге.
- (3) Записнике са састанака управљачких, стручних и савјетодавних органа и школских тимова потребно је водити тако да се на основу истих може стећи увид у континуитет, интензитет и квалитет рада стручног органа. Као обавезну прву тачку дневног реда увести усвајање закључака са претходне сједнице и извјештавање о реализованом. Евидентирати кључне податке везане за разраду тачака и процес доласка до закључка. Вођење записника редовно контролисати.

- (2) Школске тимове потребно је формирати у складу са актуелним потребама школе. Неопходно је да сви тимови у школи израђују конкретне програме рада, да реализују активности у складу са програмом, међусобно сарађују, воде евиденцију о реализованим активностима, те да израђују извјештаје о раду.
- (2) Препоручено је анализирати учешће школе у пројектима, те дефинисање закључака и препорука за унапређење васпитно-образовног процеса.
- (2) Разрадити Школски развојни план.
- (2) Препоручено је побољшати материјално-техничке услове за реализацију наставе, те тражити сагласност за пријем нових радника у циљу пружања педагошко-психолошке подршке ученицима.
- (1) Реализовати активности из Извјештаја о самовредновању.
- (1) У циљу промовисања школе и информисања свих заинтересованих страна потребно је изградити и редовно ажурирати интернет страницу школе и профиле на друштвеним мрежама.
- (1) Програм стручног усавршавања на нивоу школе потребно је изградити у складу са реалним потребама актуелне праксе, те је приликом његове израде неопходно уважити закључке савјетодавно-инструктивног рада и самовредновања.
- (1) Мисију и визију школе истаћи у школском холу.
- (1) Потребно је посветити пажњу талентованим и даровитим ученицима, те за исте изградити ИОП-е.
- (1) Приликом израде ГПРШ потребно је прецизно и тачно навести све податке.
- (1) Исправку погрешно уписаних података у педагошкој документацији и евиденцији вршити у складу са упутством.

Увидом у преглед броја и врсте изречених препорука утврђује се да је посебну пажњу потребно посветити раду управљачких, стручних и савјетодавних тијела у школи, те школских тимова што потврђује чињеница да је препорука која се односи на њихов рад упућена у 17 школа (45,95%).

Сарадња школе са родитељима захтијева посебну пажњу, па је за 9 школа (24,32%) упућена препорука која се односи на потребу за већим укључивањем родитеља у процес планирања и реализације школских активности, док је 6 школа (16,22%) добило препоруку која се односи на дефинисање процедуре за рјешавање питања и жалби ученика и родитеља.

За 9 школа (24,32%) упућена је препорука која се односи на ажурирање постојећих и усвајање нових интерних правилника и процедура у циљу унапређења квалитета рада.

Организацији рада факултативне и додатне наставе, те школских секција потребно је усагласити са интересовањима ученика што потврђује чињеница да је ова препорука упућена у 7 школе (18,92%).

Пажњу је потребно посветити планирању и реализацији савјетодавно-инструктивног рада са наставницима, што потврђује чињеница да је за 6 школа (16,22%) дата препорука која се односи на овај сегмент рада.

Директорима 5 школа (13,51%) упућена је препорука која се односи на увиде у рад стручних сарадника, док су у 4 школе (10,81%) директори добили препоруку која се односи на планирање, документовање и анализу сопственог рада.

По 3 школе (8,11%) добиле су препоруке које се односе на вођење записника о састанцима управљачких, стручних и савјетодавних органа и школских тимова, оснивање

ученичке задруге и дефинисање задужења наставника и стручних сарадника у рјешењима о 40-часовној радној недјељи.

Закључак

На основу анализе спољашњег вредновања квалитета рада средњих школа може се закључити да је потребно унаприједити управљање и руковођење школама.

Највећи број препорука односи на рад управљачких, стручних и савјетодавних органа, те тијела и тимова у школи. Неопходно је да сви управљачки, стручни, савјетодавни органи, као и сва тијела и тимови који дјелују у школи разматрају сва питања из своје надлежности, самим тим да их планирају приликом израде програма рада. Послове и активности дефинисане у програму рада потребно је да реализују планираном динамиком, те о томе воде прецизне записнике. Посебну пажњу потребно је обратити разматрању извјештаја и анализа у складу са надлежностима. На основу прикупљених закључака и препорука потребно је припремити акциони план за унапређење одређеног сегмента рада који треба да садржи дефинисане носиоце, временске рокове и механизам контроле примјене препорука.

Такође, у циљу изградње партнерског односа неопходно је родитеље активније укључити у планирање и реализацију школских активности, редовно их информисати о школским активностима и свим видовима подршке која се пружа ученицима, те дефинисати процедуре за рјешавање притужби и питања која постављају родитељи и ученици.

Како би се ученици мотивисали да се активније укључивање у рад додатне и допунске наставе, те секција, припрема за такмичења и факултативне наставе потребно је приликом њиховог организовања провјерити интересовања ученика, те поменуте видове наставе организовати у складу са њима.

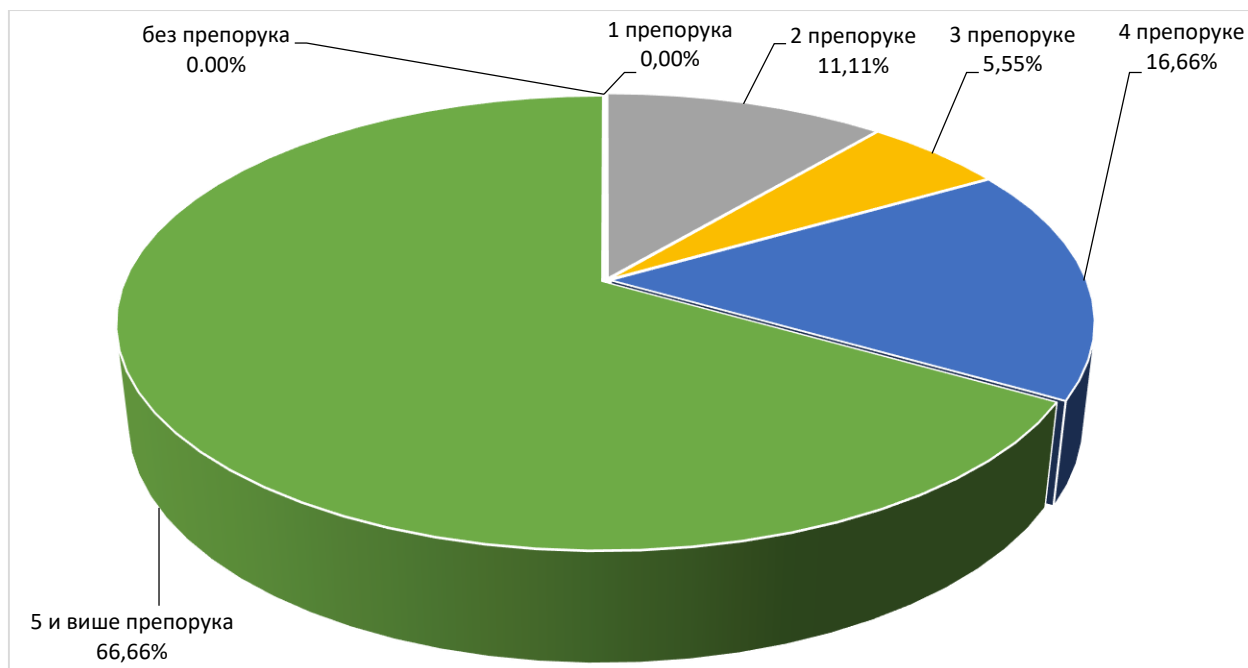
У циљу унапређења квалитета непосредне реализације образовно-васпитног процеса препоручено је у току школске године опсервирати рад свих наставника, о чему је потребно израдити записника. Заједно са наставницима неопходно је вршити анализу појединачних опсервација. На основу свих опсервација потребно је израдити анализу реализације образовно-васпитног рада, коју ће разматрати стручна тијела на нивоу школе, што ће резултирати акционим планом за побољшање.

Стандард 2: Учење и поучавање

Увидом у појединачне извјештаје о спољашњем вредновању средњих школа, и препоруке дате у оквиру стандарда 2, *Учење и поучавање*, констатовано је да је, за 18 средњих школа, дефинисано 182 препорука.

Табела 2 – Број и проценат препорука за стандард 2

Бр. препорука	Без преп.	1 преп.	2 преп.	3 преп.	4 преп.	5 и више
Бр. школа	0	0	2	1	3	12
%	0	0	11.11%	5.55%	16.66%	66.66%

Слика 28: Дистрибуција броја препорука за стандард 2

Број и врста препорука у оквиру стандарда

- (39) Планирање, програмирање и припремање наставног процеса
- (26) Самовредновање и вредновање рада других (наставника и ученика)
- (14) Додатна и допунска настава
- (12) Оцјењивање и формативно праћење ученика
- (10) Програм за даровиту дјецу и дјецу са сметњама у развоју
- (10) Аналитичке провјере у наставном процесу
- (9) ИКТ технологија у наставном процесу
- (9) Рад одјељењске заједнице и вођење одјељењских књига
- (9) Квалитативна и квантитативна анализа резултата постигнућа ученика
- (8) Практична настава
- (8) Пројект седмица
- (6) Мотивисање ученика за учење
- (6) Стручно усавршавање наставника
- (5) Индивидуализација наставе са циљем унапређења постигнућа ученика
- (5) Побољшање квалитета рада наставника и унапређење сарадње наставника и стручних сарадника
- (3) Модернизација евидентног листа за снимање, праћење и оцјењивање наставног часа при опсервацији часова и успостављање механизма којим се омогућава ученицима да изнесу своје примједбе, жалбе, похвале
- (2) Уврштавање дидактичко-методичких елемената у оперативне планове
- (1) Помоћник директора и организација педагошког рада школе

Тим за спољашње вредновање је вредновао 18 средњих школа у Републици Српској. У оквиру стандарда 2 (поучавање и учење) изречене су 182 препоруке.

Највећи број препорука (39 или 21.42%) односи се на планирање, програмирање и припремање наставног процеса, те исходе учења.

Самовредновање и вредновање рада других (наставника и ученика) је препорука изречена 26 пута (14.28%). Потребно је подстицати како ученике тако и наставнике на самовредновање и вредновање и напредовање других.

Четрнаест препорука (7.69%) односи се на организовање додатне и допунске наставе. Евиденцију о допунској и додатној настави водити на вријеме, са транспарентним биљешкама о напредовању ученика и њиховом постигнућу.

Дванаест препорука (6.59%) се односи на оцјењивање и формативно праћење ученика. Оцјене уносити у складу са Упутством за вођење одјељењске књиге. Извршити анализу оцјењивања ученика с посебном пажњом на фреквенцију оцјењивања, кориговање и оцјењивање писаних задатака.

Десет препорука (5.49%) се односи на програм за даровиту дјецу и дјецу са сметњама у развоју (ИОП), а исти број препорука је изречен за потребу аналитичких провјера у наставном процесу. Такође, потребно је израђивати анализе коришћења наставних средстава у настави са конкретним мјерама и препорукама.

За коришћење ИКТ технологије у наставном процесу изречено је укупно 9 препорука или 4.94%. Потребно је унаприједити употребу информационо-комуникационих технологија у настави и подстицати њену чешћу употребу.

Такође, 9 препорука се односи на рад одјељењске заједнице и вођење одјељењских књига. Васпитно-образовном раду у одјељењској заједници, као једном од важних сегмената рада у средњој школи, треба посветити више пажње. Обавеза наставника је да, и за овај сегмент рада, врше оперативно планирање, те редовно креирају/израђују писане припреме за часове образовно-васпитног рада у одјељењској заједници.

Девет препорука (4.94%) се односи на квалитативну и квантитативну анализу резултата постигнућа ученика, као и планирања, програмирања, припремања, реализације и вредновања наставе. Израдити квалитативну анализу реализованог аналитичко-истраживачког рада којим би се утврдио: начин учења и поучавања ученика, однос између наставника и ученика, као и положај и улога ученика у наставном процесу, интересовања ученика за укљученост у ваннаставне и ваншколске активности и друго, те, у складу са добијеним показатељима, предузети конкретне мјере и активности.

Осам препорука (4.39%) се односи на практичну наставу. Евиденцију о раду ученика у виду вођења Дневника практичне наставе треба водити уредно и ажурно како би увид у ученички рад могао бити континуиран и уз повратну информацију о квалитету вођења Дневника практичне наставе. Исти број препорука се односи на пројект седмицу. Потребно је стручно организовати и реализовати пројектну наставу, у складу са Законом о средњем образовању и васпитању. У циљу што квалитетније реализације пројектне наставе потребно је израђивати план и програм рада, као и пратећи извјештај о реализацији.

Шест препорука (3,29%) се односи на мотивацију ученика за учење. Приликом реализације наставе препоручено је да сви наставници комбинују различите облике и методе рада, те различита наставна средства како би додатно мотивисали ученике за активно учење, чиме би позитивно утицали на ученичка постигнућа. Исти број препорука односи се на стручно усавршавање наставника. Потребно је креирати план и програм стручног усавршавања наставника који ће допринијети побољшању квалитета и модернизацији васпитно-образовног процеса и свеукупног рада.

Пет препорука (2.74%) се односи на индивидуализацију наставе са циљем унапређења постигнућа ученика. У складу с тим је потребно задатке и активности у наставним припремама прилагодити захтјевима и могућностима ученика конкретизацијом очекиваних исхода за

одређени наставни садржај, а у складу са дефинисаним исходима учења у оквиру Наставног плана и програма, као и конкретизовати начине провјере исхода.

Исти број препорука се односи на побољшање квалитета рада наставника. Потребно је водити евиденцију о опсервацији наставе, дефинисати конкретне мјере за побољшање квалитета рада наставника, а самим тим и школе.

Три препоруке (1.64%) се односе на успостављање механизма којима се омогућава ученицима да изнесу своје примједбе, жалбе, похвале, те се на тај начин помогло школи при креирању одређених политика које се тичу живота и рада школе.

Двије препоруке (1.09%) се односе на оперативне планове у које је потребно уврстити дидактичко-методичке елементе који доприносе бољој и квалитетнијој реализацији наставног процеса.

Једна препорука (0.05%) се односи на потребу редовног припремања за наставу, а помоћник директора да у складу са својим пословима организује педагошки рад школе.

Закључак

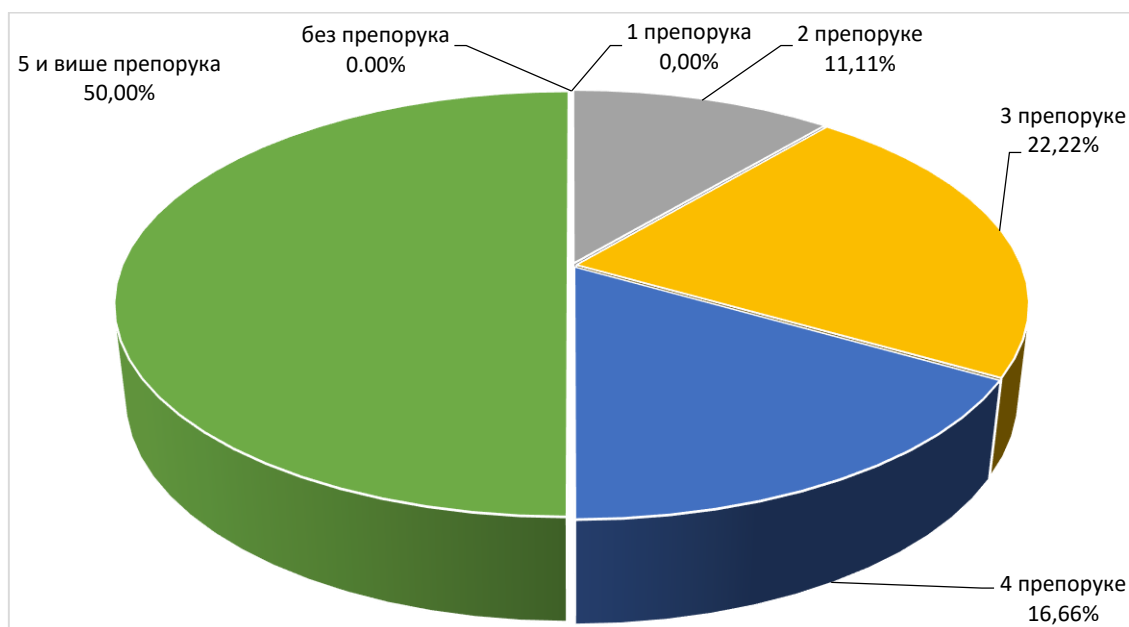
Изречене препоруке указују да глобално планирање треба вршити тематски, наставне садржаје повезати са другим предметима, а исходе учења планирати према нивоима сложености и у складу са тим припремати задатке. Потребно је подстицати како ученике тако и наставнике на самовредновање. Диференцирати задатке за ученике који су укључени у додатну и допунску наставу како би се омогућило њихово боље напредовање. Потребно је унаприједити употребу информационо-комуникационих технологија у настави и подстицати њихову чешћу употребу. Потребно је благовремено израђивати ИОП, у којем ће бити дефинисани индивидуални циљеви, те израђивати прилагођене глобалне и оперативне планове рада и вршити припремање за реализацију инклузивне наставе. Евидентне листе о посјећеним часовима наставника користити за израду записника и анализа које ће служити као препорука за даљи рад. Извршити анализу записника са опсервираних часова, уочити карактеристичне недостатке и предложити конкретне мјере за побољшање. Вршити анализу оцјењивања ученика с посебном пажњом на фреквенцију оцјењивања, исправљање и оцјењивање писаних задатака и методичко дидактичку структуру захтјева у писаним провјерама ученичких постигнућа. Васпитно-образовном раду у одјељењској заједници, као једном од важних сегмената рада у средњој школи, треба посветити више пажње. Потребно је извршити квантитативну и квалитативну анализу: планирања, програмирања, припремања, реализације и вредновања наставе, креирати план и програм стручног усавршавања наставника, те организовати и реализовати пројектну наставу. Приликом израде оперативних програма, као и приликом припремања за реализацију наставе потребно је да наставници поред осталих дидактичко-методичких елемената дефинишу и кључне компетенције. Инсистирати на индивидуализацији наставе са циљем унапређења постигнућа ученика. Водити евиденцију о опсервацији наставе, дефинисати конкретне мјере за побољшање квалитета рада наставника, а самим тим и школе.

Стандард 3: Учење и поучавање

Увидом у појединачне извјештаје о спољашњем вредновању средњих школа, и препоруке дате у оквиру стандарда 3, *Учење и поучавање*, констатовано је да је, за 18 средњих школа, дефинисано 78 препорука.

Табела 3 – Број и проценат препорука за стандард 3

Бр.преп	без преп.	1 преп.	2 преп.	3 преп.	4 преп.	5 и више преп.
Бр. школа	0	1	4	2	3	8
%	-	5,55	22,22	11,11	22,22	44,44

Слика 29: Дистрибуција броја препорука за стандард 3

Број и врста препорука у оквиру стандарда

- (24) Анализа постигнућа ученика и приједлог мјера за побољшање успјеха ученика
- (10) Додатна и допунска настава
- (9) Формативно вредновање ученичких постигнућа
- (5) Лична евиденција наставника
- (4) Провођење мјера за унапређење васпитно-образовног рада
- (3) Оцјењивање ученика
- (3) Самовредновање ученика
- (3) Мотивисање ученика
- (2) Провјеравање нивоа остварености исхода учења
- (2) Подршка даровитим ученицима
- (2) Израда и ажурирање интернет странице школе и сајта школе
- (2) План писмених провјера
- (2) Награђивање ученика
- (2) Сарадња школе и Републичког педагошког завода
- (1) Промовисати такмичења, повећати укљученост ученика у ваннаставне активности
- (1) Прописно водити евиденцију у одјељењским књигама (начин уписивања и кориговања оцјена итд)

- (1) Вршити евиденцију остварених ученичких постигнућа на састанцима стручних актива и сједницама Одјељењског вијећа, те евиденцију о оствареним резултатима о учењу и владању на сједницама Савјета ученика
- (1) Писмене и контролне провјере знања вршити низом задатака објективног типа. Задатке класификовати по нивоима сложености, а њихову тежину прилагодити могућностима ученика
- (1) У циљу постизања и развоја ученичких компетенција сачинити план извођења или примјене иновативних наставних система за општеобразовне и стручне предмете.

Тим за спољашње вредновање је вредновао 18 средњих школа у Републици Српској. У оквиру стандарда 3 (ученичка постигнућа) изречено је 78 препорука.

Највећи број препорука 24 (30,77%) се односи на анализу постигнућа ученика и приједлог мјера за побољшање успјеха ученика. Наставницима се препоручује да континуирано раде квантитативне и квалитативне анализе писмених провјера знања и на основу њих врше прилагођавање исхода учења могућностима ученика. Након извршене квантитативне и квалитативне анализе успјеха ученика у учењу и владању стручна служба школе треба да изради и пружи приједлог мјера за побољшање. Анализе треба да садрже поред прегледа чињеничног стања, закључака и мјера за унапређење, и претпостављене рокове за реализацију истих.

Десет препорука (12,82) се односи на додатну и допунску наставу. Додатну и факултативну наставу, као и ваннаставне активности (секције) организовати у складу са способностима и могућностима ученика, али и у складу са исказаним интересовањима ученика за поједине области. Вршити свеобухватнија испитивања ученичких интересовања, те на основу резултата испитивања организовати додатну и факултативну наставу, те ваннаставне активности тј. слободне активности/секције. Препоручено је да наставници прате индивидуално напредовање свих ученика укључених у рад додатне и допунске наставе. У дневницима рада евидентирати запажања о оствареним постигнућима ученика и израђивати годишње извјештаје о раду додатне и допунске наставе.

Девет препорука (11,54%) се односи на формативно вредновање ученичких постигнућа. Потребно је да сви наставници континуирано прате и евидентирају постигнућа ученика, са акцентом на формативно вредновање.

Пет препорука (6,41%) се односи на личну евиденцију наставника. Пожељно је да сви наставници воде личну евиденцију о раду и напредовању ученика коју ће користити приликом информисања и оцјењивања ученика, као и приликом информисања родитеља и колега.

Четири препоруке (5,13%) се односе на провођење мјера за унапређење васпитно-образовног рада. Потребно је редовно пратити провођење мјера за унапређење васпитно-образовног рада.

Три препоруке (3,85%) се односи на оцјењивање ученика. Потребно је поштовати Правилник о оцјењивању ученика и полагању испита у средњој школи (континуирано вршити праћење, вредновање и оцјењивање ученика из свих наставних предмета), те прописно водити евиденцију у одјељењским књигама (нпр. начин уписивања и кориговања оцјена и остало).

Три препоруке (3,85%) се односе на подстицање ученика на самовредновање као и вредновање рада и напредовање других ученика примјеном различитих техника рада.

Три препоруке (3,85%) се односе на мотивисање ученика. Подстицати ученике на боље учење и усвајање наставних садржаја из општеобразовних предмета из којих се организују спољашње провјере постигнућа, с циљем постизања бољих резултата. Реализацију наставних

садржаја остваривати иновативно уз примјену савремених модела наставног рада који ће допринијети већој мотивацији и ангажованости ученика.

Двије препоруке (2,56%) се односи на провјеравање нивоа остварености исхода учења. Пожељно је вршити иницијално провјеравање нивоа остварености исхода учења, те на основу добијених података планирати, програмирати и реализовати образовно-васпитни рад.

Двије препоруке (2,56%) се односе на подршку даровитим ученицима. На нивоу школе потребно је функционално организовати и реализовати подршку даровитим и талентованим ученицима.

Двије препоруке (2,56%) се односе на израду и ажурирање интернет странице школе и сајта школе. Рад школе је потребно учинити репрезентативнијим те је потребно изградити интернет страницу школе и редовно је ажурирати.

Двије препоруке (2,56%) се односе на план писмених провјера. У складу са НПП-ом, потребно је благовремено изградити план писмених провјера из свих наставних предмета, те са истим упознати ученике и њихове родитеље.

Двије препоруке (2,56%) се односе на награђивање ученика. Потребно је ученичке награде изложити на видно мјесто у циљу промоције ученичких постигнућа. Остварене резултате ученика јавно и транспарентно промовисати у школи и локалној заједници.

Двије препоруке (2,56%) се односе на сарадњу школе и Републичког педагошког завода. Републички педагошки завод након сваке проведене спољашње провјере ученичких постигнућа ради Извјештаје и квалитативне анализе спољашње провјере ученичких постигнућа и школа се може обратити Републичком педагошком заводу и затражити одређене податке који се односе за остварени ниво постигнућа или републички просјек како би се могло направити поређење са претходним годинама рада.

Пет препорука се појављује само једном. То су: промовисати такмичења, повећати укљученост ученика у ваннаставне активности; прописно водити евиденцију у одјељењским књигама (начин уписивања и кориговања оцјена итд), вршити евиденцију остварених ученичких постигнућа на састанцима стручних актива и сједницама Одјељењског вијећа, те евиденцију о оствареним резултатима о учењу и владању на сједницама Савјета ученика, писмене и контролне провјере знања вршити низом задатака објективног типа, задатке класификовати по нивоима сложености, а њихову тежину прилагодити могућностима ученика, и у циљу постизања и развоја ученичких компетенција сачинити план извођења или примјене иновативних наставних система за општеобразовне и стручне предмете.

Закључак

Изречене препоруке указују да анализе постигнућа ученика треба вршити функционално на састанцима стручних актива. Анализе треба да садрже, поред прегледа чињеничног стања, закључке и мјере за унапређење али и претпостављене рокове за реализацију истих. Наставницима се препоручује да континуирано раде квантитативне и квалитативне анализе писмених провјера знања и на основу њих врше прилагођавање исхода учења могућностима ученика. Након извршене квантитативне и квалитативне анализе успјеха ученика у учењу и владању стручна служба школе треба да изради приједлог мјера за побољшање. Додатну и факултативну наставу као и ваннаставне активности (секције) организовати у складу са способностима и могућностима ученика, али и у складу са исказаним интересовањима ученика за поједине области. Потребно је да сви наставници континуирано прате и евидентирају постигнућа ученика, са акцентом на формативном вредновању, те да воде личну евиденцију о

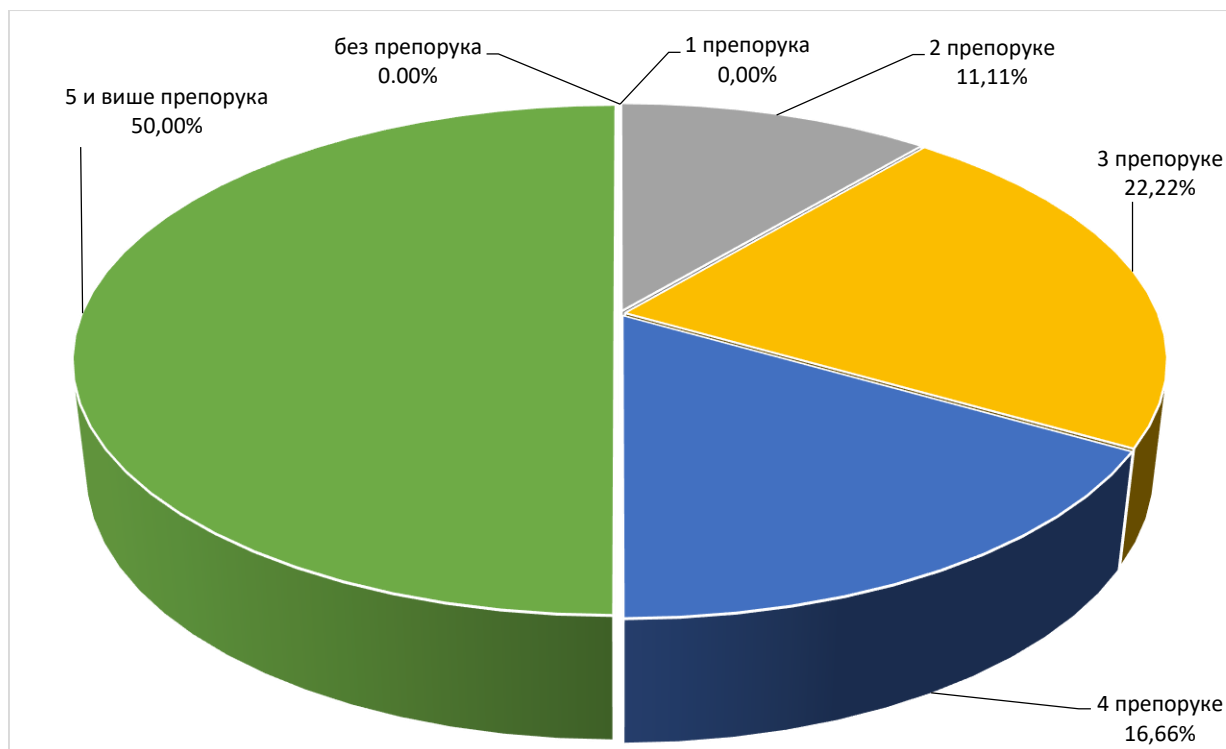
раду и напредовању ученика коју ће користити приликом информисања и оцјењивања ученика, као и приликом информисања родитеља и колега. Потребно је редовно пратити провођење мјера за унапређење васпитно-образовног рада и поштовати Правилник о оцјењивању ученика и полагању испита у средњој школи (континуирано вршити праћење, вредновање и оцјењивање ученика из свих наставних предмета), те водити евиденцију у одјелњеским књигама. Подстицати ученика на самовредновање као и вредновање рада и напредовање других ученика примјеном различитих техника рада. Подстицати ученике на боље учење и усвајање наставних садржаја из општеобразовних предмета из којих се организују спољашње провјере постигнућа, с циљем постизања бољих резултата. Реализацију наставних садржаја остваривати иновативно уз примјену савремених модела наставног рада који ће допринијети већој мотивацији и ангажованости ученика. Пожељно је вршити иницијално провјеравање нивоа остварености исхода учења, те на основу добијених података планирати, програмирати и реализовати образовно-васпитни рад. На нивоу школе потребно је функционално организовати и реализовати подршку даровитим и талентованим ученицима. У складу са НПП-ом, потребно је благовремено израдити план писмених провјера из свих наставних предмета, те са истим упознати ученике и њихове родитеље. Потребно је ученичке награде изложити на видно мјесто у циљу промоције ученичких постигнућа. Остварене резултате ученика јавно и транспарентно промовисати у школи и локалној заједници. Школа се може обратити Републичком педагошком заводу и затражити одређене податке који се односе за остварени ниво постигнућа или републички просјек како би се могло направити поређење са претходним годинама рада.

Стандард 4: Подршка ученицима

Увидом у појединачне извјештаје о спољашњем вредновању средњих школа, и препоруке дате у оквиру стандарда 4, *Подршка ученицима*, констатовано је да је, за 18 средњих школа, дефинисано 96 препорука.

Табела 4 – Број и проценат препорука за стандард 4

Бр.преп	без преп.	1 преп.	2 преп.	3 преп.	4 преп.	5 и више преп.
Бр. школа	-	-	2	4	3	9
%	-	-	11,11	22,22	16,66	50,00

Слика 30: Дистрибуција броја препорука за стандард 4

Број и врста препорука у оквиру стандарда

- (13) Креирати правилник о награђивању наставника
- (9) Организовати слободне активности у складу са интересовањима ученика
- (8) Радити компаративне анализе статистичких података ради унапређења анализираног сегмента рада школе
- (6) Креирати протокол о поступању са новопридошлим ученицима и наставницима
- (5) Укључити родитеље у активности подршке ученицима
- (4) Креирати правилник о награђивању ученика
- (4) Плански укључивати родитеље у рад школе и поред активности у Савјету родитеља
- (4) Водити садржајнију евиденцију о допунској, додатној настави, те слободним активностима
- (3) Водити евиденцију о напретку ученика на допунској настави
- (3) Анализирати изостанке и предложити мјере за унапређење
- (3) Дефинисати процедуру за подношење жалбе ученика на поступак оцјењивања у учењу и владању, однос према ученику, те упознати ученике, наставнике и родитеље са истом
- (3) Подстицати ученике на укључивање у слободне активности
- (2) Анализирати мјере и повећати ефекте које се односе на број изречених васпитно-дисциплинских мјера
- (2) Реализовати иницијалне провјере постигнућа
- (2) Водити евиденцију о ученицима који напуштају школовање и навести разлоге
- (2) Реализовати обуке наставника за идентификацију надарених и талентованих ученика

- (2) Интензивирати сједнице Савјета родитеља и родитељске састанке са актуелном тематиком и уредно водити записнике
- (2) На сједници стручног актива анализирати резултате спољашње провјере постигнућа и донијети мјере за побољшање, начин и динамику праћења реализације истих
- (1) Анализирати реализацију програма факултативне, допунске и додатне наставе и слободних активности на индивидуалном нивоу и нивоу школе
- (1) Организовати приредбу поводом дана ученичких постигнућа и промовисати постигнуте резултате
- (1) Развијати здраве животне навике
- (1) Укључити ученике у избор и дефинисање тема које би се реализовале у сарадњи са предузећима у локалној заједници ради осигурања безбједности ученика
- (1) Интензивирати рад мултисекторског тима
- (1) Развијати сарадњу међу школама
- (1) Идентификовати и подржати надарене и талентоване ученику уз помоћ стручних сарадника
- (1) Креирати ИОП-е
- (1) Интензивирати учешће родитеља у осигурање подршке ученицима
- (1) Анализирати ефикасност подузетих мјера у односу на анализу спољашњег вредновања и изречених васпитно-дисциплинских мјера
- (1) Интензивирати промовисање школе за ученике који завршавају основну школу
- (1) Успоставити адекватне мјере којима би се постигло смањење броја изостанака и број изречених васпитно-дисциплинских мјера
- (1) Организовати и реализовати још један излет у полугодишту
- (1) Дефинисати јединствене процедуре везане за правдање часова
- (1) Пратити реализацију изречених мјера између двије анализе
- (1) Дати предност формативном праћењу и вредновању у односу на сумативно.
- (1) Програм рада допунске наставе прилагодити могућностима ученика
- (1) Водити евиденцију о индивидуалном напретку надарених и талентованих ученика
- (1) Сачинити план набавке наставних средстава, лектире и стручне литературе

У 18 школа је изречено 96 препорука, у стандарду 4, који се, у 24 индикатора, реферише на подршку ученицима.

Спољашњи евалуатори су као приоритет препознали потребу израде правилника о награђивању наставника, што је препоручено у 13 школа или 72,22%.

У 9 школа или 50% је потребно организовати слободне активности у складу са интересовањима ученика.

Израђивати компаративне анализе статистичких података са препорукама ради унапређења је неопходно унаприједити у 8 школа или 44,44%, док је протокол о поступању са новопридошлим ученицима и наставницима потребно креирати у 6 школа или 33,33%.

У 5 школа или 27,77% је сугерисано да се укључе родитељи у активности подршке ученицима.

У 4 школе или 22,22% су изречене следеће препоруке: креирати правилник о награђивању ученика, плански укључивати родитеље у рад школе и поред активности у Савјету родитеља, водити садржајнију евиденцију о допунској, додатној настави, те слободним активностима.

У 3 школе или 16,66% је указано да се води евиденција о напретку ученика на допунској настави, анализирају изостанци и предложи мјере за унапређење, дефинише процедура за подношење жалбе ученика на поступак оцјењивања у учењу и владању, однос према ученику и о истом упознају ученици, наставници и родитељи са истим, те мотивишу ученици на укључивање у слободне активности.

У 2 школе или 11,11% је препоручено да се анализирају мјере и повећају ефекти који се односе на број изречених васпитно-дисциплинских мјера, реализују иницијалне провјере постигнућа, води евиденција о ученицима који напуштају школовање уз навођење разлога, да се наставници обучавају за идентификацију надарених и талентованих ученика, учесталије реализују састанци Савјета родитеља и родитељски састанци са актуелном тематиком и уредно воде записници, да се анализирају спољашње провјере постигнућа на стручним активима са дефинисаним акционим планом.

Остале препоруке су се односиле у појединачним случајевима или 5,55% на: анализу реализација програма факултативне, допунске и додатне наставе и слободних активности на индивидуалном нивоу и нивоу школе, организовање приредбе поводом дана ученичких постигнућа и промовисање постигнутих резултата, развијање здравих животних навика, активирање ученика у избор и дефинисање тема које би се реализовале у сарадњи са предузећима у локалној заједници, рад мултисекторског тима, развијање сарадње међу школама, идентификацију и подржавање надарених и талентованих ученика уз помоћ стручних сарадника, креирање ИОП-а, активацију родитеља у осигурање подршке ученицима, анализу ефикасности подузетих мјера у односу на анализу спољашњег вредновања и изречених васпитно-дисциплинских мјера, промовисање школе за ученике који завршавају основну школу, успостављање адекватних мјера којима би се постигло смањење броја изостанака и број изречених васпитно-дисциплинских мјера, организацију и реализацију још једног излета у полугодишту, дефинисање јединствене процедуре везане за правдање часова, праћење реализације изречених мјера између двије анализе, приоритет примјене формативног праћења и вредновања у односу на сумативно оцјењивање, усклађивање програм рада допунске наставе са могућностима ученика, вођење евиденције о индивидуалном напретку надарених и талентованих ученика, планирање набавке наставних средстава, лектире и стручне литературе.

Закључак

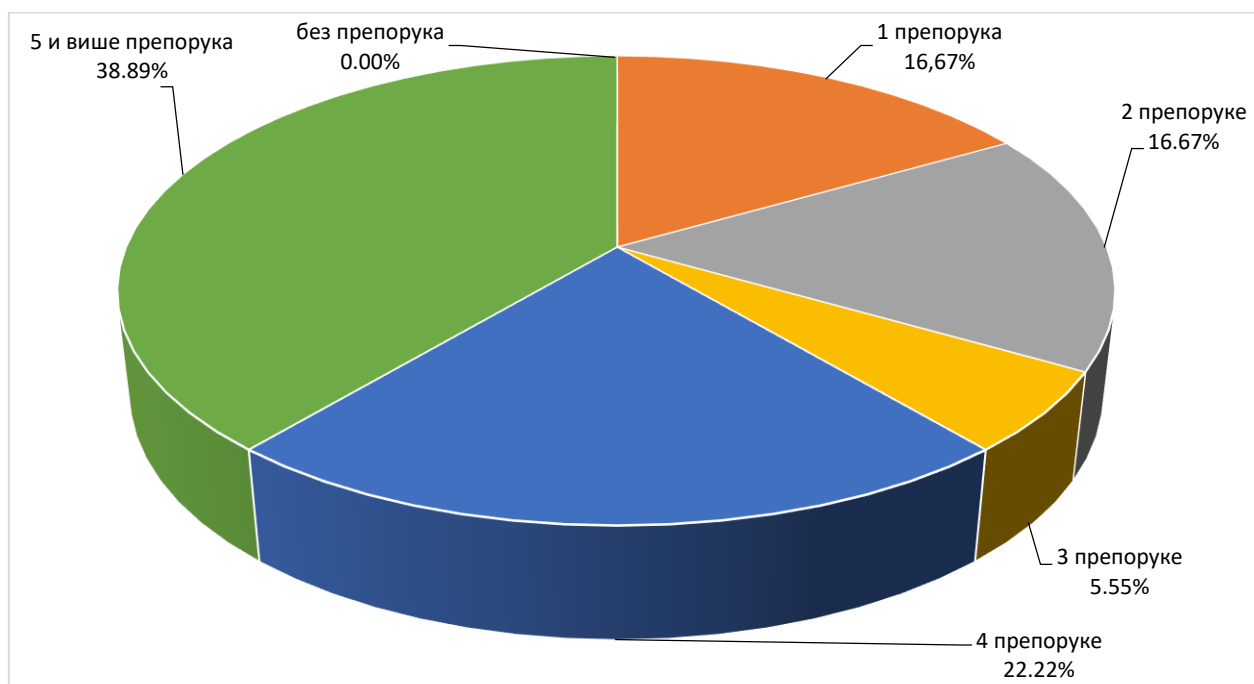
У стандарду 4, Подршка ученицима, су садржана 24 индикатора, а изречено је 96 препорука. Препоруке указују да је неопходно да школе посвете пажњу када је подршка ученицима у питању, у смислу да је потребно учесталије анализирати све сегменте рада школе, организацију одређених ваннаставних активности ускладити са интересовањима ученика, узети у обзир интересовања ученика за побољшање комуникације између учесника у наставном процесу, учинити ученика активним учесником у наставном процесу, испитивати и уважавати интересовања и потребе ученика, активније се посветити талентованим и надареним ученицима, одговорно и ажурно водити педагошку документацију и евиденцију, интензивирати сарадњу са родитељима, те радити на интензивнијем учествовању Савјета родитеља у животу школе. Све изречене препоруке су усмјерене на развој, његовање и унапређење сарадничких односа запослених у школи у циљу унапређења подршке ученицима у развоју личности.

Стандард 5: Организација и садржај наставних планова и програма

Увидом у појединачне извјештаје о спољашњем вредновању средњих школа, и препоруке дате у оквиру стандарда 5, *Организација и садржај наставних планова и програма*, констатовано је да је, за 18 средњих школа, дефинисана 51 препорука.

Табела 5 – Број и проценат препорука за стандард 5

Број препорука	Без препорука	1 препорука	2 препоруке	3 препоруке	4 препоруке	5 и више препорука
Број школа	/	3	3	1	4	7
Проценат, %	0	16,67	16,67	5,55	22,22	38,89

Слика 31: Дистрибуција броја препорука за стандард 5

Број и врста препорука у оквиру стандарда

- (8) Планирање и програмирање допунске, додатне, факултативне наставе и слободних активности организовати у складу са интересовањима и потребама ученика.
- (7) Евиденцију и запажања о напредовању ученика у ваннаставним активностима, додатној и допунској настави водити благовремено и континуирано.
- (5) Стручни активи треба да анализирају наставне програме у односу на ресурсе локалне заједнице. Усклађивање до 30% наставних садржаја и исхода учења стручних предмета је потребно вршити у складу са потребама привреде у локалној заједници и у складу са Законом
- (4) Израдити План и програм професионалне орјентације ученика (са дефинисаним задацима и обавезама педагога, психолога и одјелењских старјешина) те израдити извјештај о реализацији истог

- (4) Инсистирати на већој ангажованости привредних субјеката, те анализирати потребе тржишта рада у циљу јачања стручних компетенција ученика, њиховој оспособљености и сналажењу на тржишту рада.
- (3) У сарадњи са релевантним представницима удружења, институција и организација из локалне заједнице потребно је израдити програм сарадње, са јасно дефинисаним циљевима и динамиком реализације.
- (2) На нивоу стручних актива дефинисати потребе за набавком наставних средстава и учила.
- (2) Реализовати активности наведене у извјештају о самовредновању
- (2) Омогућити ученицима да имају прилику стручног путовања и екскурзије са исходима дефинисаним у наставним програмима
- (2) Примјењивати иновативне методе и облике рада учења и подучавања
- (2) Потребно је да се штампана форма свих наставних програма у оквиру струка и занимања која се образују у Школи као трајни документ чува у школи у складу са Законом
- (1) Радити на још бољој промоцији школе и могућностима које се ученицима пружају након њеног завршетка.
- (1) Промовисати рад школе путем фејсбук и интернет странице
- (1) Организовати и реализовати пројектну наставу
- (1) Сачинити План коришћења постојећих ресурса када су у питању наставна средства и учила, али уз обавезно праћење реализације плана и ефеката коришћења истих.
- (1) Извјештај о самовредновању базирати на доказима
- (1) Приликом уписа ученика са сметњама у развоју руководити се са Налазом и мишљењем првостепене/другостепене комисије за процјену потреба и усмјеравање дјете са сметњама који је донесен по завршетку основног образовање (друго полугодиште деветог разреда)
- (1) Пружати подршку ученицима у планирању и програмирању садржаја рада
- (1) Савјета ученика, те изналазити могућности за побољшањем мотивације ученика за учешћем у раду Савјета.
- (1) Примјери добре праксе и континуирана промоција добрих резултата које постижу ученици и наставници, али и промоција занимања за које се ученици образују у Школи, треба да је присутна и даље, што ће доприносити већим интересовањима ученика за упис и похађање ове Школе.
- (1) Развијати сарадњу школе и кључних субјеката у локалној и широј заједници, размјењивати искуства са ОШ, СШ и факултетима, у вези са анализом НПП и његовог усклађивања са потребама тржишта рада, родитељима, привредницима и представницима града/општине.
- (1) Размотрити увођење додатне наставе и из стручних предмета као једне од могућности за унапређење ученичких постигнућа и обезбјеђења подршке ученицима у складу са дефинисаном мисијом школе, а према интересовањима ученика.

У 18 школа изречена је 51 препорука, у стандарду 5, који се, у 10 индикатора, реферише на организацију и садржај наставних планова и програма.

Евидентно је да су спољашњи евалуатори као приоритет у овом стандарду препознали потребу да се у 8 школа или 44,44 %, ваннаставне активности и то допунска, додатна и факултативна настава као и слободне активности, организују и програмирају у складу са претходно прибављеним подацима о интересовањима и потребама ученика.

Евиденцију и запажања о напредовању ученика у истим је потребно водити у 7 или 38,89% школа.

У 5 школа или 27.77 % је дата препорука да стручни активи раде анализу наставних планова и програма из појединих струка, како би се захтјеви за ученике прилагодили стварним потребама, односно ресурсима локалне заједнице примјењивати иновативне методе и облике рада учења и подучавања те да је потребно вршити усклађивање до 30% наставних садржаја и исхода учења стручних предмета у складу са потребама привреде у локалној заједници и у складу са Законом.

Препоруке за израду Плана и програма професионалне орјентације ученика и извјештаја о реализацији истог, као и анализирање потреба тржишта рада у циљу јачања стручних компетенција ученика, њиховој оспособљености и сналажењу на тржишту рада дате су у 4 или 22,22 % школа.

У 2 школе или 11,11 % су дате сљедеће препоруке: на нивоу стручних актива је неопходно дефинисати потребе за набавком наставних средстава и учила; омогућити ученицима научно/стручно путовање и екскурзије са исходима дефинисаним у наставним програмима; у сарадњи са релевантним представницима удружења, институција и организација из локалне заједнице потребно је израдити програм сарадње, са јасно дефинисаним циљевима и динамиком реализације.

У 2 школе или 11,11 % је уочена потреба за израдом програма сарадње са релевантним представницима удружења, институција и организација из локалне заједнице, са јасно дефинисаним циљевима и динамиком реализације.

У мањем броју школа (испод 10 %) су изречене препоруке које се тичу: промоције школе и могућностима које се ученицима пружају након њеног завршетка; реализације пројектне наставе; пружање подршке ученицима у планирању и програмирању садржаја рада Савјета ученика; континуиране промоције добрих резултата које постижу ученици и наставници, али и промоције занимања за које се ученици образују у школи.

Закључак

Изречене препоруке у области стандарда 5 који се односи организацију и садржај наставних планова и програма указују да је неопходно планирање и програмирање допунске, додатне, факултативне наставе и слободних активности у складу са интересовањима и потребама ученика са акцентом на мотивацији ученика за откривање и развијање различитих талената и исказивање креативности. Потребно је евиденцију и запажања о напредовању ученика у наведеним активностима водити благовремено и континуирано. С обзиром да се не користи могућност дозвољеног кориговања наставних планова из појединих струка, стручни активи би требало да изврше преиспитивање истих, како би се захтјеви за ученике прилагодили стварним потребама, односно ресурсима локалне заједнице. Неопходно је инсистирати на већој ангажованости привредних субјеката, те анализирати потребе тржишта рада у циљу јачања стручних компетенција ученика, њиховој оспособљености и сналажењу на тржишту рада и у складу с тим ускладити наставне програме са потребама истих. Такође је потребно сачинити План и програм професионалне орјентације ученика (са дефинисаним задацима и обавезама педагога, психолога и одјељењских старјешина) те израдити извјештај о реализацији истог. У складу са материјално-техничким условима рада школе треба примјењивати иновативне методе и облике рада учења и подучавања. За развој личности и самосталности ученика, позитивног односа према себи и другима, за јачању интеракције између ученика и професора важно је омогућити екскурзију и/или стручно путовање са циљевима и исходима дефинисаним у наставним програмима. Пожељно је истицати примјере

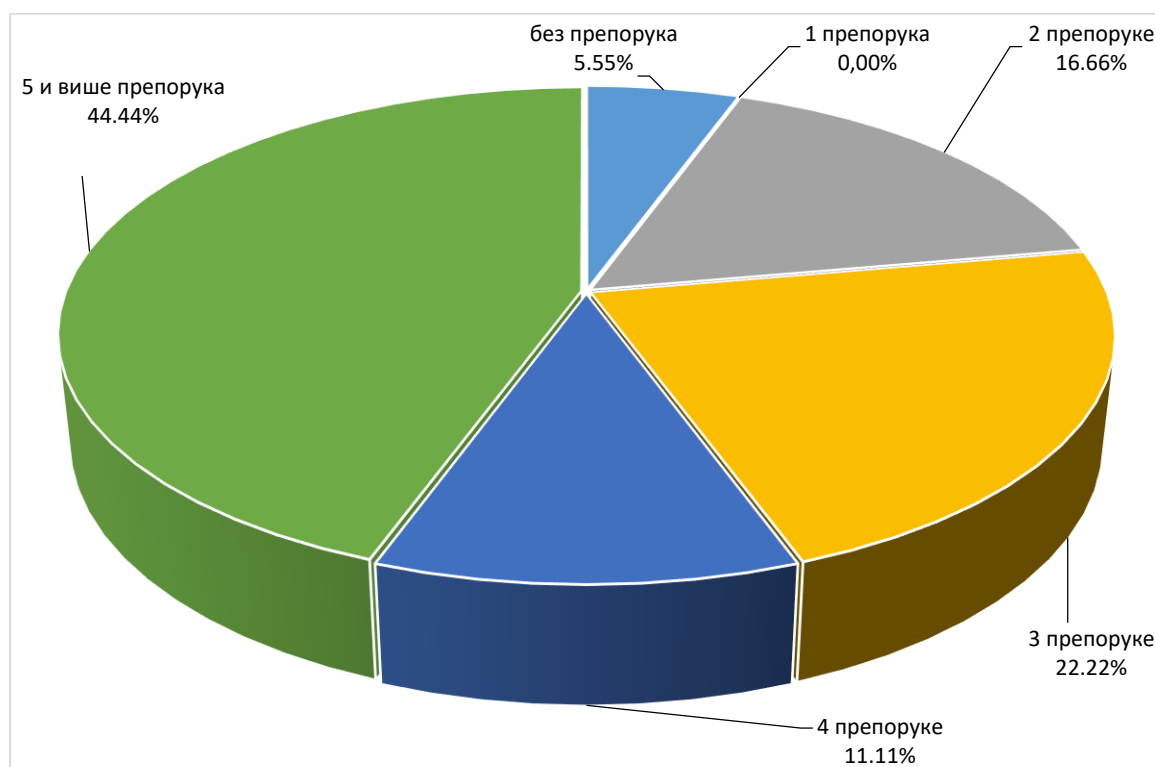
добре праксе и континуирано промовисати добре резултате које постижу ученици и наставници, али и занимања за које се ученици образују у школи, како би се допринијело већој заинтересованости ученика за упис и похађање одређене школе.

Стандард 6: Људски, материјални и ресурси унутар школе

Увидом у појединачне извјештаје о спољашњем вредновању средњих школа, и препоруке дате у оквиру стандарда 6, *Људски, материјални и ресурси унутар школе*, констатовано је да је, за 18 средњих школа, дефинисано 75 препорука.

Табела 6 – Број и проценат препорука за стандард 6

Бр.преорука	Без преп.	1 преп.	2 преп.	3 преп.	4 преп.	5 и више
Бр. школа	1	-	3	4	2	8
%	5,55	0,00	16.66	22.22	11.11	44.44

Слика 32: Дистрибуција броја препорука за стандард 6

Број и врста препорука у оквиру стандарда

- (19) Стручно усавршавање
- (13) Набавка и одржавање наставних средстава, учила и опреме
- (10) Школска библиотека, читаоница, набавка библиотечке грађе
- (10) Радови у школи и школском дворишту
- (7) Рад актива и сарадња међу наставницима

- (3) План и евиденција коришћења постојећих ресурса школе
- (2) Процедуре и евиденција рада са новопримљеним наставницима
- (2) Унутрашњи амбијент школе
- (2) Здравствене и безбједносне процедуре
- (1) Правилник о безбједности ученика
- (1) Улаз особа у инвалидским колицима у школску зграду
- (1) Противпожарни апарати
- (1) Просторија за информативне разговоре
- (1) Рјешења о задужењима наставницима
- (1) План одржавања просторија и контроле одржавања просторија
- (1) Без препорука

Резултати анализе препорука датих средњим школама у оквиру стандарда 6 су показали да се највећи број њих односио на стручно усавршавање наставника. Стручно усавршавање треба да је у функцији развоја професионалних компетенција наставника, али и у функцији унапређења образовно-васпитног рада. Стручно усавршавање је потребно планирати тако да наставници, нарочито стручних предмета, имају прилике за различите, не само уже стручне, облике стручног усавршавања, а нека од њих је могуће презентовати на сједницама Наставничког вијећа. Истакнуто је да директор школе треба да подстиче наставнике и стручне сараднике да врше анализу, односно самовредновање свог рада као и потреба школе, те на тим основама, планирају лични професионални развој и стручно усавршавање у оквиру цијеложивотног учења. Између осталог, истакнуто је да: теме за индивидуално стручно усавршавање наставника које имају општији значај треба излагати на сједницама Наставничког вијећа, од чега би корист имали сви наставници; у плановима стручног усавршавања наставника и менаџмента школе дефинисати прецизније мјесто, начин и вријеме реализације. План стручног усавршавања наставног особља мора бити усмјерен на унапређење квалитета васпитно-образовног рада наставника и школе у цјелини, те је потребно планирати различите облике и начине стручног усавршавања. Да би резултати били транспарентни, тај план је потребно разматрати на Наставничком вијећу, након усвајања истакнути на видно мјесто у зборници, а на крају наставне године увезати све писане стручне радове у јединствени „зборник“ за текућу школску годину и бар један примјерак чувати у школској библиотеци; у склопу стручног усавршавања наставника потребно је ставити нагласак на извођење огледних часова; планирати стручно усавршавање тако да наставници, нарочито стручних предмета, имају прилике за различите облике стручног усавршавања, не само уже стручне, а неке од њих презентовати на сједницама Наставничког вијећа; размотрити могућност организовања групног стручног усавршавања (једнодневне или вишедневне обуке) на нивоу школе кроз ангажовање спољашњих предавача или ослањајући се на властите ресурсе; у склопу стручног усавршавања наставника потребно је нагласак ставити на извођење огледних часова; користити записнике са посјета часу које су сачинили директор и педагог и анализу извршених увида, те закључке настале као резултат (само)вредновања рада појединачних наставника, ученика и школе у цјелини искористити како би се креирао план и програм стручног усавршавања наставника који заиста осликава реалне потребе актуелне праксе, односно који ће допринијети побољшању квалитета и модернизацији васпитно-образовног процеса и свеукупног рада. Стручно усавршавање наставника треба да је у функцији развоја

професионалних компетенција наставника, али и у функцији унапређења образовно-васпитног рада.

Сљедећи сегмент изречених препорука се односио на план набавке наставних средстава, учила и помагала и њихово коришћење како би реализација наставног процеса била на још вишем нивоу. Наглашено је да је потребно сачинити план коришћења постојећих ресурса када су у питању наставна средства и учила, али уз обавезно праћење реализације плана и ефеката коришћења истих.

Десет пута је изречена препорука која се односи на рад библиотеке, читаоницу и набавку стручне литературе и школске лектуре у складу са наставним програмима.

Десет пута је изречена препорука која се односи на потребне радове у школи и школском дворишту (нпр. у сарадњи са директором школе са којом се дијели иста зграда, као и органима локалне заједнице, треба наћи адекватно рјешење којим би се створили услови за уређеније и безбједније школско двориште, потребно је довршити реновирање ученичких тоалета, побољшати опште услове за рад уређењем учионица, поправком клупа, столица, врата и подова, гол на спортском игралишту причврстити за подлогу како не би угрожавао безбједност ученика, испитати сигурност прозора на фискултурној сали у погледу ломљења и у случају да нису отпорни на ударе и поставити заштитне мреже, отклонити проблем са гријањем школе да би се у просторијама обезбиједила оптимална температура за боравак и рад, онемогућити улаз и паркирање аутомобила у школско двориште а онај дио који је уређен као игралиште користити за одржавање часова физичког васпитања, у сарадњи са руководством сусједне основне школе, изградити пројекат санације и опремања постојећег школског игралишта, те код различитих институција, министарстава, амбасада, страних и домаћих организација, аплицирати за потребна финансијска средства, оградити двориште на дијелу гдје недостаје ограда.

Седам пута је изречена препорука која се односи на рад актива и међусобну сарадњу наставника.

Три пута је изречена препорука која се односи на потребу израде плана и евиденције за коришћење постојећих ресурса школе.

Двије препоруке се изречене три пута а односиле су се на то да је здравствене, хигијенске и безбједносне процедуре, које се већ примјењују и поштују у школи, потребно анализирати, по потреби прилагодити и примјењивати их, да је потребно креирати процедуре и евиденције рада са новопримљеним наставницима и да је потребно даље радити на побољшању унутрашњег амбијента школе.

По једна препорука је изречена шест пута; препоруке су различитог садржаја и односе се на разне сегменте организације и рада школе (нпр. израду правилника о безбједности ученика, обезбјеђивање платформе за неометан улаз особа са инвалидитетом у школу, постављање противпожарних апарата, одређивање једне просторије за информативне разговоре, рјешења о задужењима наставницима, израду плана одржавања просторија и контроле одржавања просторија).

Закључак

У стандарду 6, Људски, материјални и ресурси унутар школе, садржано је 18 индикатора, а упућено 75 препорука.

Квантитативна и квалитативна анализа препорука које су чланови тимова за спољашње вредновање упутили школама у оквиру спољашњег вредновања, за стандард 6, је указала на потребу значајног ангажовања и улагања напора у унапређење и побољшање стручног

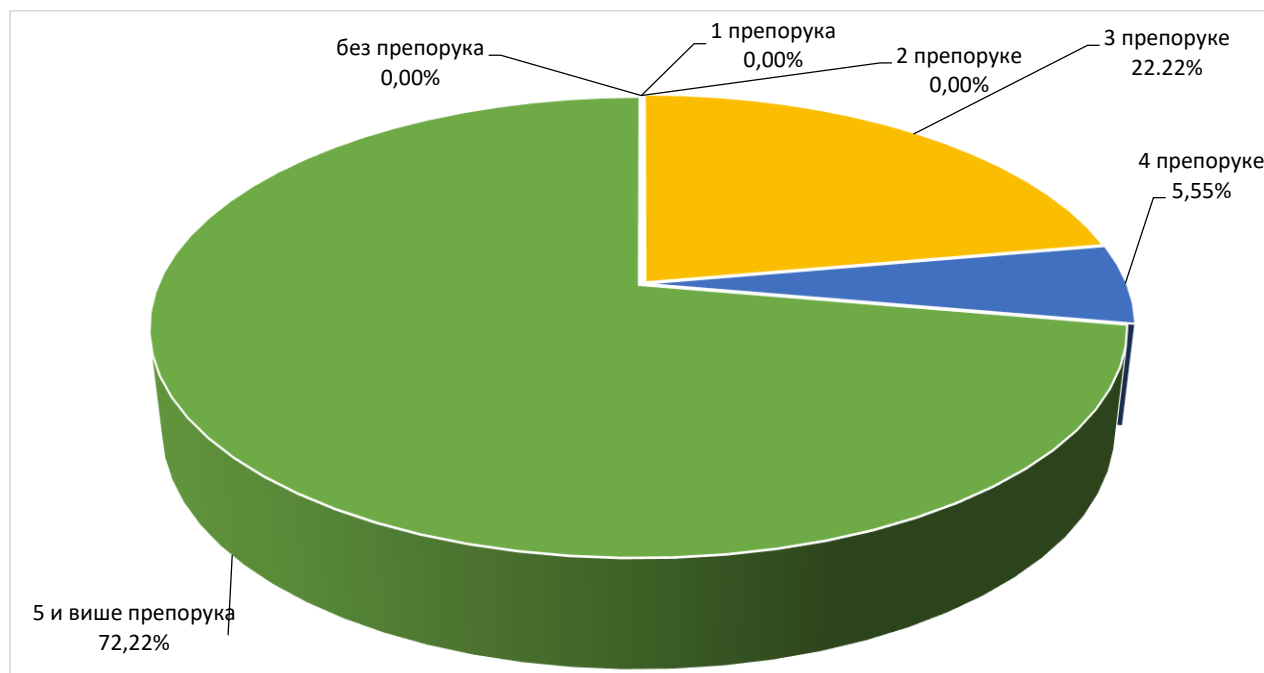
усавршавања наставника, набавку нових и савремених наставних средстава, учила и помагала за квалитетну реализацију наставног процеса као и набавку стручне литературе и школске лектире те потребне радове унутар и око школе.

Стандард 7: Системи и процедуре осигурања квалитета

Увидом у појединачне извјештаје о спољашњем вредновању средњих школа, и препоруке дате у оквиру стандарда 7, *Системи и процедуре осигурања квалитета*, констатовано је да је, за 18 средњих школа, дефинисано 113 препорука.

Табела 7 – Број и проценат препорука за стандард 7

Бр.преорука	Без преп.	1 преп.	2 преп.	3 преп.	4 преп.	5 и више
Бр. школа	-	-	-	4	1	13
%	0,00	0,00	0,00	22,22	5,55	72,22

Слика 33: Дистрибуција броја препорука за стандард 7

Број и врста препорука у оквиру стандарда

- (20) За дефинисање Развојног плана користити анализе васпитно-образовног рада у школи, Извјештај о самовредновању, Извјештај о спољашњем вредновању квалитета васпитно образовног рада школе, резултате екстерних провјера, испитивање ставова ученика, наставник, родитеља и представника локалне заједнице, те препоруке Министарства и РПЗ-а. Приликом израде развојног плана слиједити процедуру израде и водити рачуна да исти буде усмјерен на унапређење квалитета свеукупног рада, а у складу са мисијом и визијом школе. Анализирати реализацију Развојног плана и у складу

са потребама вршити ревидирање истог. Потребно је да се Школски развојни план конкретизује акционим плановима нпр. за сваку школску годину да би се праћењем њихове реализације утврдило у којој мјери се остварује Школски развојни план.

- (18) Усмјеравати наставнике на саморефлексију и самовредновање сопственог рада. Резултате саморефлексије анализирати на састанцима стручних органа школе у сврху побољшања квалитета свог рада и рада школе, водити дискусије о значају саморефлексије и вредновања властитог рада, пружити наставницима неопходну подршку, те их подстицати на наведене активности. У сврху саморефлексије потребно је израдити адекватан инструмент/скалер за самопроцјену који ће примјењивати и који ће бити од помоћи запосленима при процјени властитог рада и напредовања.
- (14) Након формирања и дефинисаног програма рада Тим за самовредновање школе проводи самовредновање на годишњем нивоу пратећи реализацију дефинисаних активности за побољшање у сваком стандарду. Такође се препоручује да се састав Тима мијења на годишњем нивоу како би се сви у школи практично упознали са процедуром, али и конкретним мјерама и њиховом реализацијом које се подузимају са циљем унапређења рада и живота школе уопште. Након извршеног самовредновања и утврђених недостатака и слабости правити оперативан акциони план за унапређење квалитета рада, ослањајући се на расположиве ресурсе и препознате „јаке“ стране. Приликом наредног самовредновања квалитета рада школе (Стандард 7, Системи и процедуре осигурања квалитета) неопходно је сагледати и процијенити сегменте културне и јавне дјелатности школе, функционалност и ефикасност школске управе те административног и техничког особља, јер и њихов рад значајно доприноси квалитету укупног рада школе. Самовредновање спроводити у континуитету и израђивати извјештаје који морају бити јасни.
- (12) Разрадити систем осигурања квалитета рада школе кроз процедуре за унутрашње осигурање квалитета које треба да јасно дефинишу начин извршења, контроле и анализе кључних процеса у школи као и начине праћења реализације и ревидирања процедура.
- (8) Потребно је да школа након добијања повратне информације о свом самовредновању, односно након добијања извјештаја о спољашњем вредновању донесе потребне одлуке, преузме одговарајуће мјере и сачини, посебан документ План унапређења квалитета васпитно-образовног рада са дефинисаним недостацима и активностима за отклањање уочених недостатака. Исти може бити и саставни дио Развојног плана школе. Са овим планом затим треба упознати стручне и управне органе Школе.
- (7) Успоставити и унапређивати систем извјештавања у школи у циљу квалитетног и потпуног информисања свих интересних група (ученика, родитеља, наставника и свих заинтересованих из локалне заједнице) и подносити редовне извјештаје о раду и руковођењу школом.
- (7) Вршити анализе одређених подручја наставног рада, било на нивоу цијеле школе или група наставника (нпр. планирање, програмирање и припремање за рад; реализација образовно-васпитног рада; вредновање и оцјењивање; сарадња са родитељима; стручно усавршавање; ваннаставне активности и др). Квантитативне и квалитативне анализе вредновања ученичких постигнућа (екстерне или интерне), као и анализе успјеха користити за доношење конкретних мјера и усаглашених поступака како би постигнућа у наредном периоду била боља. Не базирати се само на допунску наставу, него разговарати о промјенама, модернизацији и унапређењу редовне наставе. Потребно је

радити детаљније анализе успјеха, резултата са такмичења, вредновања постигнућа ученика, ефеката ваннаставног рада, ефеката стручног усавршавања и слично. Потребно је имати на уму да је анализа документ са егзактним квантитативним и квалитативним показатељима тренутног стања који има закључке и препоруке, али и дефинисане носиоце, временске рокове и механизам контроле примјене препорука и реализације дефинисаних мјера.

- (6) Континуирано проводити анкете са наставницима, родитељима, ученицима, представницима локалне заједнице и осталим субјектима чије се мишљење сматра важним за унапређење рада школе, с циљем добијања потребних информација, а у оквиру система осигурања квалитета рада. Приликом дефинисања приоритета у остваривању политике унапређења и побољшања квалитета рада Школе неопходно је чешће консултовати мишљења ученика и родитеља (резултате анализирати и са њима упознати стручне органе Школе)
- (4) Ради постизања већег квалитета рада наставника школа је дужна подстицати наставнике на редован и разнолик професионални развој и стручно усавршавање, те сачинити спецификацију програма индивидуалног и групног стручног усавршавања за све наставнике.
- (3) Кроз увиде, континуирано пратити рад наставника те израђивати евалуациони лист и записнике у којима ће се направити кратак осврт на свеукупан рад наставника у претходном периоду (планирање и програмирање рада; праћење и вредновање; сарадњу са породицом и друштвеном заједницом; ваннаставни ангажман и сл), као и анализе са посјећених часова које ће садржавати приједлоге за отклањање евентуалних недостатака. Такође, на стручним органима разговарати о извршеним посјетама часу и препорукама датим за унапређење рада. Школа би требало успостави и интерну процедуру праћења и вредновања рада запослених.
- (3) Тимови које формира школа дужни су имати План и програм рада који прате извјештаји о реализацији и приједлоге мјера за побољшања.
- (3) Формирати Тим за осигурање квалитета (као што је био Тим за самовредновање школе), који ће континуирано вршити самовредновање квалитета образовно-васпитног рада школе.
- (2) За потребе ревизије развојног/акционог плана активирати Тим за развојно планирање.
- (2) Назначити на сандучету за ученике његову намјену и реактивирати га. Путем књиге огласа информисати ученике да је исто активно и упознати ученике са његовом намјеном и сврхом.
- (1) Водити рачуна да реално стање у погледу организације рада са даровитим ученицима буде у складу са планирањем и програмирањем овог облика рада, а посебно да буде у складу са реализацијом садржаја и активности у овој области. У области инклузивне наставе ојачати стручне, али и техничке капацитете за могуће изазове у процесу инклузије.
- (1) Потребно је истрајати (не само на сумативном) него и на формативном и континуираном оцјењивању ученика као и награђивању наставника за запаженије резултате у образовању ученика и усавршавању наставника.
- (1) Сагледати и започети с израдом приједлога и приоритета за побољшање квалитета извођења свих наставних активности и праксе, континуираног обезбјеђења наставних средстава, материјала, склапања уговора и јачања иницијатива ученичког

предузетништва, коришћењу савремених (нових) уџбеника, циљано извођење квалитетнијих (огледних) часова.

- (1) Извршити помјерање камере са дијела просторије у којој се налази „сандуче на жалбе“ како би се обезбиједила бар минимална анонимност.

Закључак

Највећи број препорука у оквиру овог стандарда односи се на дефинисање Развојног плана школе у којем је потребно користити анализе васпитно-образовног рада у школи, извјештаји о самовредновању, извјештаји о спољашњем вредновању квалитета васпитно-образовног рада школе, резултати екстерних провјера, испитивање ставова ученика, наставник, родитеља и представника локалне заједнице, те препоруке Министарства и РПЗ-а. Такође, приликом израде развојног плана потребно је слиједити процедуру израде и водити рачуна да исти буде заиста усмјерен на унапређење квалитета свеукупног рада, а у складу са мисијом и визијом школе.

У циљу унапређења образовно-васпитног рада неопходно је подстицати наставнике на самовредновање, те изградити инструмент за самовредновање који ће бити примјењиван у школи.

Самовредновање квалитета рада школе потребно је вршити сваке године, процјењујући све аспекте рада, а састав тима за самовредновање потребно је да се мијења на годишњем нивоу како би се сви у школи практично упознали са процедуром,.

Потребно је формирати Тим за осигурање квалитета, који ће сачинити програм рада, исти реализовати планираном динамиком, те анализирати резултате свог рада.

Препоручено је повремено вршити анализе подручја рада, било на нивоу цијеле школе или групе наставника (нпр. планирање, програмирање и припремање за рад; реализација образовно-васпитног рада; вредновање и оцјењивање; сарадња са родитељима; стручно усавршавање; ваннаставне активности и др). Неопходно је редовно припремати извјештаје о реализације ГПРШ, различитих пројеката у школи, као и анализу појединих програма рада и појединачних активности. Анализе и извјештаје треба да разматрају надлежни управни, стручни и савјетодавні органи школе, те да дају препоруке за побољшање.

С циљем добијања потребних информација, а у оквиру система осигурања квалитета рада, континуирано проводити анкете са наставницима, родитељима, ученицима, представницима локалне заједнице и осталим субјектима чије се мишљење сматра важним за унапређење рада школе.

На основу прикупљених података и препорука потребно је изградити план унапређења квалитета рада школе у коме ће бити дефинисане активности, носиоци, временски рокови и механизми контроле реализације препорука и дефинисаних мјера. На основу овог плана за сваку школску годину, уважавајући резултате самовредновања и спољашњег вредновања квалитета рада потребно је израђивати акциони план, као саставни дио анекса годишњег програма рада школе.

Увид у рад свих наставника препоручено је вршити сваке школске године. Након извршеног увида потребно је изградити записнике, који ће поред утврђеног стања садржати закључке и мјере за побољшање.

Успоставити систем извјештавања и информисања у школи у циљу квалитетног и потпуног информисања свих заинтересованих.

Ради постизања бољег квалитета рада наставника школа је дужна подстицати их на редован професионални развој. С тим циљем потребно је планирати и реализовати различите облике стручног усавршавања тако да оно доприноси унапређењу квалитета образовно-васпитног процеса.

5. Закључци

Увидом у сегментарне анализе препорука, изречених у извјештајима о спољашњем вредновању средњих школа, по стандардима, констатовано је да су изречене укупно 682 препоруке (стандард 1-87, стандард 2-182, стандард 3-78, стандард 4-96, стандард 5-51, стандард 6-75 и стандард 7-113).

У стандарду 1, *Управљање и руковођење установом*, садржано је 25 индикатора, а упућено је 87 препорука. Увидом у преглед броја и врсте изречених препорука утврђује се да је посебну пажњу потребно посветити раду управљачких, стручних и савјетодавних тијела у школи, те школских тимова што потврђује чињеница да је препорука која се односи на њихов рад упућена у 17 школа (45,95%). Сарадња школе са родитељима захтијева посебну пажњу, па је за 9 школа (24,32%) упућена препорука која се односи на потребу за већим укључивањем родитеља у процес планирања и реализације школских активности, док је 6 школа (16,22%) добило препоруку која се односи на дефинисање процедуре за рјешавање питања и жалби ученика и родитеља. За 9 школа (24,32%) упућена је препорука која се односи на ажурирање постојећих и усвајање нових интерних правилника и процедура у циљу унапређења квалитета рада.

У стандарду 2, *Учење и поучавање*, садржана су 22 индикатора, а упућене 190 препоруке. Најучесталије препоруке указују да глобално планирање треба вршити тематски, наставне садржаје повезати са другим предметима, а исходе учења планирати према нивоима сложености и у складу са тим припремати задатке. Потребно је подстицати како ученике тако и наставнике на самовредновање. Диференцирати задатке за ученике који су укључени у додатну и допунску наставу како би се омогућило њихово боље напредовање.

У стандарду 3, *Ученичка постигнућа*, је 13 индикатора, а упућено 78 препорука. Највећи број препорука се односи на анализу постигнућа ученика и приједлог мјера за побољшање успјеха ученика. Наставницима се препоручује да континуирано раде квантитативне и квалитативне анализе писмених провјера знања. Након извршене квантитативне и квалитативне анализе успјеха ученика у учењу и владању стручна служба школе треба да изради приједлог мјера за побољшање. Анализе треба да садрже поред прегледа чињеничног стања, закључака и мјера за унапређење, и претпостављене рокове за реализацију истих. Десет препорука се односи на додатну и допунску наставу, факултативну наставу, као и ваннаставне активности (секције) организовати у складу са способностима и могућностима ученика, али и у складу са исказаним интересовањима ученика за поједине области. Вршити свеобухватнија испитивања ученичких интересовања, те на основу резултата испитивања организовати додатну и факултативну наставу, те ваннаставне активности тј. слободне активности/секције. Препоручено је да наставници прате индивидуално напредовање свих ученика укључених у рад додатне и допунске наставе. У дневницима рада евидентирати запажања о оствареним

постигнућима ученика и израђивати годишње извјештаје о раду додатне и допунске наставе. Девет препорука се односи на формативно вредновање ученичких постигнућа. Потребно је да сви наставници континуирано прате и евидентирају постигнућа ученика, са акцентом на формативно вредновање.

У стандарду 4, *Подршка ученицима*, садржана су 24 индикатора, а упућено 96 препорука. Најучесталије препоруке указују да је неопходно да школе посвете пажњу када је подршка ученицима у питању, у смислу да је потребно учесталије анализирати све сегменте рада школе, организацију одређених ваннаставних активности ускладити са интересовањима ученика, узети у обзир интересовања ученика за побољшање комуникације између учесника у наставном процесу, учинити ученика активним учесником у наставном процесу.

У стандарду 5, *Организација и садржај наставних планова и програма*, садржано је 10 индикатора, а упућена 51 препорука. Спољашњи евалуатори су као приоритет у овом стандарду препознали потребу да се ваннаставне активности (допунска, додатна и факултативна настава као и слободне активности) организују и програмирају у складу са претходно прибављеним подацима о интересовањима и потребама ученика. Такође је потребно водити евиденцију и запажања о напредовању ученика. Потребно је и вршити усклађивање до 30% наставних садржаја и исхода учења стручних предмета у складу са потребама привреде у локалној заједници и у складу са Законом.

У стандарду 6, *Људски, материјални и ресурси унутар школе*, садржано је 18 индикатора, а упућено је 75 препорука. Квантитативна и квалитативна анализа препорука које су чланови тимова за спољашње вредновање упутили школама у оквиру спољашњег вредновања је указала на потребу значајног ангажовања и улагања напора у унапређење и побољшање стручног усавршавања наставника, набавку нових и савремених наставних средстава, учила и помагала за квалитетну реализацију наставног процеса као и набавку стручне литературе и школске лектуре те потребне радове унутар и око школе.

У стандарду 7, *Системи и процедуре осигурања квалитета*, садржано је 11 индикатора, а упућено 113 препорука. Највећи број препорука у оквиру овог стандарда односи се на дефинисање Развојног плана школе у којем је потребно користити анализе васпитно-образовног рада у школи, извјештаји о самовредновању, извјештаји о спољашњем вредновању квалитета васпитно образовног рада школе, резултати екстерних провјера, испитивање ставова ученика, наставника, родитеља и представника локалне заједнице, те препоруке Министарства и РПЗ-а. Такође, приликом израде развојног плана потребно је слиједити процедуру израде и водити рачуна да исти буде заиста усмјерен на унапређење квалитета свеукупног рада, а у складу са мисијом и визијом школе. У циљу унапређења образовно-васпитног рада неопходно је подстицати наставнике на самовредновање, те израдити инструмент за самовредновање који ће бити примјењиван у школи. Самовредновање квалитета рада школе потребно је вршити сваке године, процјењујући све аспекте рада, а састав тима за самовредновање потребно је да се мијења на годишњем нивоу како би се сви у школи практично упознали са процедуром. Потребно је формирати Тим за осигурање квалитета, који ће сачинити програм рада, исти реализовати планираном динамиком, те анализирати резултате свог рада.

6. Наредни кораци

Из дефинисаних закључака Анализе произилазе и могући приоритетни задаци и активности у сврху унапређења и побољшања квалитета рада за школе, јер су наведени показатељи у ствари препоруке са највећим бројем понављања што указује на интензитет потребе да се подзму конкретни кораци у одређеном сегменту рада школе.

На основу анализа појединачних извјештаја о самовредновању и спољашњем вредновању рада школа, квантитативне и квалитативне анализе препорука за унапређење квалитета рада школа које су тимови спољашњих евалуатора дефинисали као и резултата анализе, школе могу да реализују препоруке, узевши у обзир учесталост понављања истих као показатеља могућих корака и активности неопходних за даљи рад.